

zelena dežela

Glasiló Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

št. 83, januar 2010

stran

4

**Pogovor s predsednikom KGZS
Cirilom Smrkoljem**
Rešene težave so manj vidne
kot nerešene!

stran

13

Aktualno
Označevanje in
registracija prašičev

stran

6

Tema meseca
Pomen kmetijske svetovalne
službe

stran

16

Ekološko kmetovanje
Ekološko sadjarstvo –
zakaj pa ne?

Za razvoj in napredek

» IGOR HROVATIČ

direktor

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije že vrsto let bijeta plat zvona: Slovenija pridela premalo hrane, saj delež samooskrbe Slovenije s hrano vztrajno pada. Z 800 m² ornih površin na prebivalca smo na dnu Evrope, kjer je povprečje 2.500 m². To je zaskrbljujoče, tudi zaradi močnih trendov po pozidavah kmetijskih zemljišč.

Še druga zgodba: Slovenija je med novejšimi članicami Evropske unije med najuspešnejšimi pri črpanju evropskih sredstev. Če ne bi bilo kmetijstva, bi bil odstotek izkoriščenosti evropskih sredstev, ki jih ima na voljo Slovenija, veliko nižji.

Pravzaprav je takšnih črno-belih zgodb kar nekaj. Vse pa dokazujejo, da je kmetijstvo zelo pomemben dejavnik naše družbe, pa čeprav bi nekateri želeli znižati njegov pomen (in, seveda, povečati svojega). Vse te zgodbe povedo tudi to, da bi se moralo o kmetijstvu veliko več govoriti, pisati, razpravljati, skratka, o njem bi morali vsi vedeti več. Predvsem pa o ljudeh, ki soustvarjajo njegovo vsakdanost, mu dajejo vsebino in v bistvu skrbijo za to, da slovensko kmetijstvo - in podeželje - ni že zdavnaj utonilo v pozabo. Čeprav bi si našo pozornost zaslužili mnogi, pa tokrat malce več besed namenimo kmetijski svetovalni službi. Nekaj več kot tristo svetovalcev po vsej Sloveniji je zaslužnih za to, da naše kmetije izpolnjujejo visoke tehnološke, okoljske in druge standarde in so usposobljene za črpanje evropskih sredstev. Svetovalci so tudi neposredni izvajalci vladne oziroma ministrske kmetijske politike, širše gledano pa se prek njih uresničuje tudi skupna evropska kmetijska politika. Priznati je potrebno njihov velik pomen tako v obdobju pred vstopom v Evropsko unijo in po njem. Zaradi tega pa včasih svetovalcem očitajo, da so le podaljšek evropskega birokratskega aparata in premalo prisotni na kmetijah. Po moji oceni so neupravičene kritike, ki so se pojavile tudi v javnosti o delu svetovalne službe. Na žalost (ali pa na srečo) izvajanje teh nalog prispeva več kot polovico prihodkov na kmetijah. Brez pomoči svetovalcev lani ne bi bilo vloženih nekaj več kot 60.000 zahtevkov za plačilo ukrepov kmetijske politike. Res, da vsako leto kampanja pri vlaganju zahtevkov povzroči kar nemalo stresnih dogodkov, vendar je prav zaradi strokovne in »birokratske« usposobljenosti svetovalcev ta stres veliko manjši, kot bi lahko bil. Na to se ob raznih očitkih preveč rado pozablja.

Še na nekaj bi rad opozoril. Kljub tej vsakoletni kampanji, izvajanju javnih razpisov, delovanju na področju stanovske organiziranosti itd. pa kmetijski svetovalci tudi dodatni čas namenjajo svojemu osnovnemu poslanstvu, to pa je svetovanje kmetom. Samo lani so svetovalci organizirali in izpeljali 1.780 predavanj in opravili 155.000 osebnih svetovanj. To sta samo dve številki, ki pa potrjujeta, da kmetijska svetovalna služba še vedno ve, kaj je njena naloga: to je nenehna skrb za razvoj in napredek slovenskega kmetijstva ter podeželja. Zagotavljam vam, da bomo temu v letu 2010 namenili še več pozornosti in bodo svetovalci na terenu še vedno vaš najtesnejši zaveznik ter bodo obdržali zaupanja vredno odnos z vami.

IZ VSEBINE

NOVICE

Odslej podpore le nezačetim naložbam	3
Uveljavljanje investicijske olajšave	3

POGOVOR S CIRILOM SMRKOLJEM

Rešene težave so manj vidne kot nerešene!	4
---	---

TEMA MESECA – POMEN KMETIJSKE SVETOVALNE SLUŽBE

Pomen kmetijske svetovalne službe	6
»Dobrote« za razvoj podeželja.....	7
Kmetijska tehnika in strokovno svetovanje.....	7
Čezmejni projekti z Italijo in Hrvaško	8
Podnebne spremembe in kmetijstvo	9
Vinogradništvo in vinarstvo.....	10
Izvajanje pristopa LEADER	10
Svetovanje v ribogojstvu	11
Ekološko kmetovanje in turizem	12

AKTUALNO

Označevanje in registracija prašičev	13
Certifikat o NPK	14

NAPOVEDNIK IZOBRAŽEVANJ

Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana	15
---	----

V SPOMIN

Franc Kavčič (1934-2009)	15
--------------------------------	----

EKOLOŠKO KMETOVANJE

Ekološko sadjarstvo - zakaj pa ne?	16
Prvi mlekomat z ekološkim mlekom	17

GOZD IN LES

Z gozdom v leto 2010	18
----------------------------	----

PRAVNI NASVETI

Odškodninska odgovornost (2. del)	19
---	----

RAZPISI

Dobrote slovenskih kmetij 2010	20
Kviz Mladi in kmetijstvo in likovni natečaj	22

ZA SPROSTITVE

Tako kuhamo pri nas doma	23
Sveti Štefan – zavetnik konj	23

VABIMO

Državna razstava pletenic	24
14. tradicionalna razstava suhokranjskih dobrot	24

Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Naslov: Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01/513 66 00, faks: 01/513 66 50, zelena.dezela@kgzs.si
 Uredniški odbor: Andrej Kermavnar (predsednik), Ema Zadel (podpredsednica), Vlado Avguštin, Jože Benec, Bogdana Brilj, Marjana Cvirn, Maks Ipavec, Anita Jakuš, dr. Stane Klemenčič, Jože Meolic, Alojz Pori, Jernej Redek, Franc Režonja in Darinka Sebenik

Odgovorna urednica: mag. Tatjana Čop, tel.: 01/513 66 52, 01/513 66 40

Grafično oblikovanje, prelom in izvedba: Kmetijska založba, d.o.o.

Naslovnica: Praktični prikaz rezi po katastrofalni toči v Svečini pozimi leta 2009 (foto Simona Hauptman)

Jezikovni pregled: Marjana Cvirn. Tisk: Delo, d. d.

Naklada: 93.000 izvodov. Cena: 0,35 €.

Časopis je za člane KGZS brezplačen.

Odslej podpore le nezačetim naložbam

Po tretji spremembi Programa razvoja podeželja 2007-2013 bodo podpore naložbam iz ukrepov prve osi odslej možne le za še nezačete naložbe.

Medtem ko je krovni dokument za ukrepe 1. osi do- sledaj omogočal uveljavljanje podpor za naložbe, izvedene od 1. januarja 2007 dalje, se nam s 3. spremembo Programa razvoja podeželja 2007-2013 in uredbo o izva- janju teh ukrepov obetajo le še podpore naložbam, ki do oddaje vloge ali do izdaje odločbe o dodelitvi sredstev še niso začete.

Evropska komisija je sredi decem- bra 2009 potrdila tretjo spremem- bo Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013 (PRP), ki po- leg nekaterih ostalih novosti (novi ukrepi, višji delež javne podpore pri določenih ukrepih ...), prina- ša tudi novo pravilo glede obdobja nastanka opravičljivih stroškov.

Pri t.i. investicijskih ukrepih 1. osi je bilo doslej možno uveljavljati povračilo stroškov, ki so nastali od 1. januarja 2007 dalje, splošni stro- ški pa so smeli nastati celo prej. V PRP sicer piše, da bodo podrob- nejša določila glede časa nastanka opravičljivih stroškov po posame- znih ukrepih opredeljena z izved- benimi predpisi, v Uredbi o ukre- pih 1., 3. in 4. osi PRP, ki je v pri- pravi, pa je glede tega predvideno že bolj natančno določilo. Do pod- pore naj bi bili upravičeni le stro- ški naložb, ki bodo nastali od da- tuma zaprtja javnega razpisa ozi- roma od izdaje odločbe o dodeli- tvi sredstev. Izjemoma bodo do podpore upravičeni splošni stro- ški, nastali po 1. januarju 2007. Vlagatelj naj pred datumom za- četka upravičenosti stroškov ne bi

smel začeti z deli, niti prevzeti no- benih obveznosti na račun more- bitnih dodeljenih sredstev.

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije smo na- sprotovali tako radikalnim spremembam pravil sredi pro- gramskega obdobja. Številna kmetijska gospodarstva so že izvedla načrtovane naložbe in so pričakovala, da bodo na enem od prihodnjih razpisov uspela pridobiti podporo za sofinanciranje. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehra- no se pri napovedanih spremem- bah sklicuje na predhodno revizij- sko poročilo ter navodila Evropske komisije, ki naj bi zahtevala spre- membe pri izvajanju ukrepov PRP v prihodnje. Zadnji razpis za poso- dabljanje kmetijskih gospodarstev, ki je bil odprt v decembru 2009, je bil tako po informacijah MKGP še zadnji razpis, ki je omogočal fi- nanciranje že začelih (a še ne kon- čanih) naložb.

Druga pomembna novost pri izvajanju ukrepov PRP pa bo po- novna uvedba tako imenovanih zaprtih razpisov, kar pomeni, da bo rok zaprtja razpisa znan že na dan objave in se ne bo prilagajal

višini zaprosenih sredstev. Vse pravočasno prejete vloge bodo ocenjene. Sredstva bodo odobre- na vlagateljem, katerih vloge bodo dosegle vnaprej predpisani mini- malni prag števila točk. V prime- ru, da bo z vlogami zaprosenih več sredstev, kot jih bo razpisa- nih, pa bodo odobrene tiste vlo- ge, ki bodo dosegle večje število točk. Prag zadostnega števila točk za pozitivno odločbo tako ne bo znan do trenutka, ko bo pregleda- na še zadnja vloga.

Bralce, ki načrtujete nalož- be v kmetijsko in gozdarsko dejavnost ter pridelavo in nameravate kandidirati za podporo za sofinanciranje teh naložb, opozarjamo, da pred objavo razpisa ne prič- nete z deli in ne prevzemate nobenih obveznosti v zvezi z načrtovano naložbo. Za uspešno kandidiranje pa priporočamo, da se glede izvedbe naložbe predhodno posvetujete s svojim kme- tijskim svetovalcem.

» NEVA PAJNTAR

Uveljavljanje investicijske olajšave

Kmetje, ki so v letu 2009 investirali v kmetijsko mehani- zacijo, opremo, trajne nasade ali osnovno čredo, imajo pravico do uveljavljanja investicijske olajšave v višini 30 % vlaganj. Rok za oddajo vloge je 5. februar 2010.

Vloga za uveljavljanje investicijske olajšave za leto 2009 je bila objavljena 31. decembra 2009 v Uradnem listu RS št. 114/2009, na voljo pa je tudi na spletni strani Davčnega urada RS www.durs.gov.si. Pri sestavi informativnega izračuna za leto 2009 bo davčni organ upošteval le vloge, ki jih bo prejel do 5. februarja 2010.

Obenem želimo bralce spomniti, da nepovratna sredstva iz na- slova ukrepov kmetijske politike, pridobljena v zvezi z dolgo- ročnimi vlaganji v osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost, niso obdavčena, ker sodijo med plačila, ki so na pod- lagi 26. člena Zakona o dohodnini (ZDoh-2), Ur. l. RS 117/2006 oproščena plačila dohodnine.

» NEVA PAJNTAR

Vabimo

na okroglo mizo

Vpliv evropske kmetijske politike na slovensko kmetijstvo in podeželje,

ki bo v petek, 12. februarja, ob 18. uri v prostorih kulturnega centra v Smarju pri Jelšah.

Gosta okrogle mize bosta

evropski poslanec dr. Milan Zver in Ciril Smrkolj, predsednik KGZS.

Organizatorja: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in

Forum za kmetijstvo in razvoj podeželja

Rešene težave so manj vidne kot nerešene!

Osemnajst mesecev je lahko dolga, lahko pa tudi kratka doba – odvisno, s katerega zornega kota gledamo. Ko začnemo seštevati dejavnosti Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in dosežke, ki niso vedno „očem vidni“, lahko ugotovimo, da so to bili delovni meseci, in čas, namenjen reševanju težav, je minil hitro. Včasih mi kdo očita, da zbornica ni rešila vseh težav kmetijstva. To tudi drži. Vsi, ki se ukvarjamo s kmetijstvom, vemo, da so težave v kmetijstvu kot plevel – enega se rešiš, že zrasteta dva nova! Žal pa večina dosežkov ostane „nevidnih“, odprte težave pa nam vsem grenijo življenje in so zato toliko večje od rešenih.

Kako ob začetku novega leta ocenjujete delo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije v preteklem letu, in sicer predvsem s stališča izvoljenega predstavnika članov?

Člani KGZS, ki so dejavni v različnih organih, so v preteklem letu opravili obsežno delo. Na vseh ravneh delovanja – od sveta KGZS, upravnega in nadzornega odbora, do območnih odborov in njihovih izpostav ter posameznih strokovnih odborov, so bili člani dejavni pri obravnavi različnih sprememb ali dopolnitev zakonodaje oz. uredb kmetijske politike. Skupaj s strokovnjaki KGZS pa tudi v tem letu nadaljujejo s sodelovanjem pri pripravi Strategije slovenskega kmetijstva.

V preteklem letu smo veliko časa namenili reševanju težav zaradi obdavčitve OMD plačil. Skupaj s Sindikatom kmetov Slovenije in resornim ministrom prof. dr. Milanom Pogačnikom nam je uspelo prepričati finančnega ministra Franceta Križaniča, da je obdavčitev teh plačil neupravičena. Strokovne službe KGZS so članom pomagale spisati 60.000 pritožb in 22.000 ugovorov na informativni izračun dohodnine, s tem pa smo sloven-

skim kmetom skupaj prihranili plačilo v višini okoli 5 milijonov evrov. To zanesljivo ni zanemarljiva vsota.

Dosegli smo tudi pomemben premik glede Zakona o trošarinah. Po večkratnih pobudah zbornice je prišlo do dviga deleža, upravičenega do povrnitve, in sicer s 50 % na 70 %. S tem so naši člani skupaj dobili povrnjenih okoli 2 milijona evrov trošarine več. Dosegli smo tudi možnost mesečne povrnitve trošarine v primerih porabe goriva nad 5.000 litrov.

V uvodnem prispevku teme meseca lahko preberete, da je bilo opravljenih kar 155 tisoč osebnih svetovanj, pripravljenih dobrih 700 tečajev, seminarjev in delavnic, podeljenih 1.141 certifikatov NPK, svetovalci pa so vnesli kar 99,5 % vlog za pridobitev sredstev iz naslova ukrepov kmetijske politike. Naši strokovnjaki, zaposleni na zborničnem uradu in na kmetijsko-gozdarskih zavodih po vsej Sloveniji, so pomembno prispevali k temu, da bo v letu 2009 izplačanih 200 milijonov evrov za ukrepe kmetijske politike in 180 milijonov evrov za ukrepe Programa razvoja podeželja 2007-2013.

In ravno zato, ker se zavedamo pomena strokovnih služb,

smo vztrajali, da je prišlo do izplačil sredstev za delo območnih zavodov dva meseca prej kot v prejšnjih letih.

Ko govorimo o strokovnih službah, večina pomisli na kmetijsko svetovalno službo, v zbornici pa delujejo druge strokovne službe. Kako ocenjujete njihovo delo?

Delo KGZS je tako pestro kot področja, ki jih pokriva kmetijstvo, in kot znanja, ki jih mora obvladati kmet. Naša zbornica je tu zato, da slovenskim kmetom pomaga, da čim prej in čim bolje obvladajo ta znanja. Z uspešnim prenosom znanja je tako prišlo do pomembnega uspeha tudi v živinoreji.

Glede na dejstvo, da je več kot 60 % Slovenije pokrito z gozdom in da skoraj ni kmeta, ki ne bi imel tudi gozda, je za naše člane delo gozdarske svetovalne službe izjemnega pomena. Kljub majhnemu številu zaposlenih je tudi v preteklem letu ta služba opravila vrsto pomembnih nalog – od obveščanja in svetovanja, preko prizadevanja za seznanjanje naših članov o pravicah glede škod po divjadi do dela na certificiranju lesa.

V kolikor bi vprašali naše člane, na katerem področju (po-

leg kmetijstva) bi morala zbornica dejavno delati, bi verjetno dobili odgovor, da je to področje pravnega svetovanja. Pravna služba na zborničnem uradu je samo v preteklem letu pripravila 80 individualnih pritožb za naše člane, oblikovala pet vzorcev pritožb, ki so bili dosegljivi na spletni strani, ter opravila 100 pisnih in 400 ustnih svetovanj. Seveda pa ne smemo pozabiti na mednarodne dejavnosti zbornice, ki so pestre in vedno bolj številne.

V preteklosti je bilo slišati očitke, da KGZS ni dovolj prisotna na terenu, zadnje čase pa je videti, da je zbornica le postala bolj razpoznavna. Na kakšen način vzpostavljate oz. ohranjate povezanost s člani?

Na zbornico pride veliko vabil na različne prireditve, okrogle mize, javne razprave ... Kadar je le možno, se jih sam udeležim, drugače pa zagotovimo prisotnost zbornice – s pripravo gradiv ali s prisotnostjo naših strokovnjakov. Kako pomembna je prisotnost zbornice, je pokazal primer zavrnitve zamisli o regijskem naravnem parku Kamniško-Savinjske Alpe. Zbornica je zaščitila inte-

rese lastnikov zemljišč na območju načrtovanega parka ter Ministrstvu za okolje in prostor jasno povedala, da do razglasitve naravnega parka ne more priti brez dogovora z lastniki zemljišč. Drugi primer prisotnosti zbornice na terenu je posredovanje v več let trajajočem sporu med pašno-agrarno skupnostjo Ljubno in lastnico planinskih pašnikov, ljubljansko nadškofijo. Videti je, da se bodo po petnajstih letih, tudi s pomočjo našega posredovanja, le dogovorili glede zakupa planinskih pašnikov.

Naša prisotnost med člani se kaže tudi v učinkovitih promocijskih dejavnostih, kjer na prvem mestu ni promocija same zbornice, pač pa njenega bistva – torej njenih članov. Promocijsko-prodajne prireditve niso le tržna možnost, pač pa izjemen način izpopolnjevanja kakovosti odnosa med kmeti in kupci. Enako velja za predstavitev na sejnih doma in v tujini - vse naše promocijske dejavnosti so usmerjene v promocijo slovenskega kmetijstva in slovenskih kmetov.

Kot ste dejali, zbornični organi sodelujejo pri pripravi Strategije razvoja slovenskega kmetijstva. Kaj naj strategija določa, kakšni naj bodo njeni cilji?

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je v skupino za oblikovanje predloga Strategije razvoja kmetijstva imenovala tako strokovnjake specialiste kot tudi člane. Strategija razvoja kmetijstva mora definirati pogoje, ki so potrebni za dohodkovno zanimivo in trajnostno kmetovanje. Osnovni cilji strategije so zagotovitev ustrezne samooskrbe v Sloveniji, priznavanje večfunkcionalne vloge kmetijstva ter ustavitve zaraščanja. Strategija mora jasno podati stališče do rabe kmetijskih zemljišč. Zahteva

zbornice pa je, da Strategijo obravnava Državni zbor, saj bo samo na takšen način postala obvezujoča tudi za naslednje vlade. Seveda mora biti izdelan tudi načrt izvedbe strategije, skupaj s finančnim načrtom. Ko bo prišlo do končno oblikovanega delovnega gradiva, bomo organizirali javne razprave med člani, saj bomo le tako prišli do dejansko uresničljive strategije.

Videti je, da zbornici ne bo zmanjkalo dela tudi v prihodnje. Ali lahko navedete nekaj pomembnejših načrtov?

Ključno je, da nadaljujemo na že začeti projektih. Med slednje sodi tudi problematika izplačevanja nadomestil kmetom, ki kmetujejo na vodovarstvenih območjih. Težava je v počasnosti priprave izvedbenih aktov, zaradi katere je prišlo do težav z izplačili za izpad dohodka v letu 2009. Zato je ena izmed prednostnih nalog ureditev plačil odškodnine tako za leto 2009 kot za tekoče leto. Naslednja težava, ki je prednostne narave, je reševanje neugodnega dohodkovnega položaja kmetov. V tem letu bomo vse dejavnosti usmerili v ureditev cenovnih razmerij v agroživilski verigi, v kateri kmetijstvo potegne »ta kratko«. Javnost in člane bomo opozarjali na pomen

ohranjanja slovenskega lastništva pomembnih živilskopredelovalnih družb, kot so na primer Ljubljanske mlekarne. Zato pozivam naše člane: kmete, zadržnike, zadruge in Zadružno zvezo Slovenije, naj aktivno delujejo v takšni smeri, da bo slovenska živilskopredelovalna industrija ostala v večinski lasti slovenskih zadržnikov. Nakupi deležev pa naj se izpeljejo poimensko, na zadržnika. Ob tem podpiramo možnost, da mali delničarji upravljajo s svojimi deleži preko pooblaščenih družb (npr. Kapitalske zadruge).

Veliko dela bo vložena v nadaljnjo promocijo slovenskega kmetijstva, slovenske hrane in podeželja kot kakovostnega življenjskega prostora. V ta sklop dejavnosti sodi tudi lani začeta akcija Kupujmo slovensko, ki jo bomo letos nadgradili. Vzporedno z osveščanjem potrošnikov bomo delali na osveščanju naših članov glede različnih vrst onesnaževanja. Skupaj s kmeti bomo prispevali k civilni pobudi »Očistimo Slovenijo v enem dnevu«. Na podeželju se namreč so-

očamo z dvema težavama – prva so vedno večje količine odpadne embalaže pri kmetijski proizvodnji, druga pa divja odlagališča smeti na kmetijskih površinah, katera lastniki zemljišč pogosto na svoj račun čistijo, a se vedno znova pojavijo. Prepričan sem, da bodo naši kmetje množično pristopili k akciji.

Sicer pa bo zbornica še naprej dejavna pri zagotavljanju pogojev za ustrezní socialni položaj kmečkih družin, prizadevali si bomo za čim bolj učinkovito shemo zavarovanj škod v kmetijstvu, gozdarstvu in živinoreji ter opozarjali na pomen lokalne oskrbe in lokalne porabe, s čimer bi lahko tudi pomembno prispevali k zmanjševanju izpustov, ki nastajajo pri prevozi hrane z ene poloble na drugo. Uspešnost projekta Šolsko sadje, ki ga je izpeljala naša zbornica, je primer spodbujanja lokalne preskrbe s hrano.

Za zaključek bi se še malo vrnil na prvo vprašanje, ali sem zadovoljen z delom KGZS. Lahko rečem, da sem zadovoljen vedno, kadar rešimo težavo, pa čeprav na videz še tako majhno. Pa naj gre za obsežne težave, ki pestijo celotno kmetijstvo, ali pa za težave posameznih članov, ki se po pomoč zatečejo k nam. Vse je pomembno – celota in vsak posameznik, dosežki in izzivi – vsak korak k novim rešitvam, vsak dan, posvečen posameznemu slovenskemu kmetu ali celotnemu slovenskemu kmetijstvu!

»TATJANA ČOP

KUPUJMO DOMAČE!

Pomen kmetijske svetovalne službe

Delo kmetijske svetovalne službe, ki deluje v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, se kaže na vseh področjih, ki so neposredno in posredno povezana s kmetijstvom in podeželjem.

Pri uspešnem razvoju slovenskega kmetijstva skozi desetletja je ključno vlogo odigrala prav kmetijska svetovalna služba. Njene odlike so strokovnost, dobro razpredena mreža kmetijskih svetovalcev na terenu in zelo dobro vzpostavljen zaupanja vreden odnos s kmeti.

ORGANIZIRANOST SLUŽBE

Kmetijska svetovalna služba deluje v osmih oddelkih za kmetijsko svetovanje pri kmetijsko-gozdarskih zavodih, katerih ustanoviteljica je Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. V okviru Zborničnega urada KGZS deluje Sektor za kmetijsko svetovanje, ki vodi in usmerja delo kmetijske svetovalne službe.

Oddelki za kmetijsko svetovanje pri kmetijsko-gozdarskih zavodih delujejo v osmih območjih (regijah) Republike Slovenije. V oddelkih delujejo kmetijski svetovalci specialisti in terenski svetovalci ter svetovalci za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti. Skupno število vseh zaposlenih kmetijskih svetovalcev je 310.

POMOČ PRI KORIŠČENJU EU-SREDSTEV

Delo kmetijske svetovalne službe v letu 2009 je temeljilo na programu dela za to leto, ki ga je potrdila Vlada RS.

Več kot polovico delovnega časa kmetijska svetovalna služba namenja izvajanju ukrepov kmetijske politike. Uspešno smo izvedli kampanjo za oddajo zahtevkov za ukrepe kmetijske politike v letu 2009. Kmetijski svetovalci so

vnesli 60.543 vlog, kar je 99,5 % vseh oddanih vlog.

Kmetijska svetovalna služba kmete obvešča o možnostih pridobitev sredstev na razpisih v okviru Programa razvoja podeželja 2007-2013. Za ukrep 112 (Pomoč mladim prevzemnikom) je bilo od leta 2007 pa do sredine novembra leta 2009 odobrenih 15.257.400 evrov. V enakem obdobju je bilo na ukrepu 121 (Posodabljanje kmetijskih gospodarstev) odobrenih 40.122.732 evrov. Pri izdelavi večine vlog in poslovnih načrtov so sodelovali kmetijski svetovalci.

IZVEDENA ŠTEVILNA IZOBRAŽEVANJA

Velik poudarek smo v letu 2009 namenili izobraževanju kmetov, njihovih družin in prebivalcev podeželja. Kmetijski svetovalci na izobraževanjih podajajo nova znanja, ki prispevajo k povečevanju dohodka na kmetiji. Slednje pa je potrebno za ohranjanje obstoječih oz. ustvarjanje novih delovnih mest. V različnih oblikah smo izvedli 1.780 predavanj in 725 tečajev, seminarjev, delavnic ...

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije s kmetijsko svetovalno službo je pooblaščenca za izvajanje preverjanja in potrjevanja znanja za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij – certifikata. Samo v letu 2009 je bilo podeljenih 1.141 certifikatov.

SVETOVANJE ZA IZVAJANJE NAVZKRIŽNE SKLADNOSTI

V letu 2009 so kmetijski svetovalci nadaljevali s pregledi kmetijskih gospodarstev na temo nav-

Nekaj podatkov o delu Kmetijske svetovalne službe

- 310 kmetijskih svetovalk in svetovalcev, zaposlenih v KGZS
- 19 strokovnjakov zaposlenih v Sektorju za kmetijsko svetovanje na zborničnem uradu v Ljubljani
- 60.543 vnesenih vlog za sredstva iz naslova ukrepov kmetijske politike (99,5 % vseh oddanih vlog)
- 1.780 predavanj
- 725 tečajev, seminarjev, delavnic ...
- 1.141 podeljenih certifikatov NPK
- 3.800 obiskov kmetij z namenom poskusnega ocenjevanja ustreznosti zahtevam navzkrižne skladnosti in svetovanja
- 155.000 osebnih nasvetov

zkrižne skladnosti. Do konca leta so obiskali blizu 3.800 kmetij. Ti pregledi, ki so za kmete brezplačni, so izključno svetovalne narave in velika pomoč kmetom, da se dobro pripravijo na obisk kontrolorja navzkrižne skladnosti.

DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH

Vse več kmetij potrebuje dodaten dohodek na kmetiji, da si zagotovi primerne življenjske pogoje, zato jim kmetijska svetovalna služba pomaga pri usmerjanju v razvoj dopolnilnih dejavnosti.

POVEZOVANJE NA PODEŽELJU

Kmetijski svetovalci kot tudi prebivalci podeželja se zavedajo velikega pomena povezovanja kmetov in prebivalcev na podeželju ter povezovanja vseh organizacijskih struktur razvoja podeželja. V Sloveniji je registriranih preko 500 društev, združenj in

zvez, ki delujejo na področju kmetijstva. Pomembno vlogo pri njihovem nastajanju, delovanju in spodbujanju imajo prav kmetijski svetovalci.

PRIPRAVE STROKOVNIH PODLAG ZA SPREMEMBO ZAKONODAJE

V okviru sprememb Pravilnika o dolžnostih uporabnikov FFS smo dosegli, da kmetje lahko uporabljajo kontaktne, čebelarjevarne FFS v nočnem času in jim zato ni več potrebno obveščati čebelarjev. Poleg tega smo vztrajali na spremembah omenjenega pravilnika, ki so omogočile ponovno uporabo FFS za tretiranje semena oziroma uporabo tretiranja semena koruze v letu 2009.

V Uredbi o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov smo dosegli omilitev zahtev glede dovoljenega letnega vnosa dušika ter zahteve glede zmogljivosti skladišč za živinska gnojila, saj nove določbe glede zmogljivosti teh skladišč ne veljajo za skladišča, ki so bila zgrajena pred uveljavitvijo nove uredbe v skladu s pred tem veljavnimi določbami.

Ministrstvo za finance je pristalo na razlago 26. člena Zakona o dohodnini (ZDoh-2), tako da so plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo obravnavana kot okoljska plačila in s tem oproščena plačila dohodnine.

Pri trošarinah se lahko pohvalimo z dvema dosežkoma: dvigom povračila trošarine za energente za pogon kmetijske in gozdarske mehanizacije s 50 % na 70 % ter uvrstitvijo trajnih rastlin na njivskih površinah med površine, ki so upravičene do 200 l norma-

tivne porabe goriva, za katerega se povrne del trošarine.

Pomemben dosežek za kmete je tudi dvig pavšalnega nadomestila DDV s 4 % na 8 %.

STROKOVNO SVETOVANJE

Poglavitno delo kmetijske sve-

tovalne službe ostaja strokovno svetovanje kmetom. Do konca leta 2009 so kmetijski svetovalci podali blizu 155.000 osebnih nasvetov. V letu 2010 želimo biti prisotni še v večjem obsegu na terenu, saj želimo še večji obseg terenskega svetovanja.

Tudi v letošnjem letu bo kmetijska svetovalna služba vse napreke in energijo usmerila v razvoj in napredek kmetijstva in podeželja. V nadaljevanju predstavljamo vseh osem kmetijsko-gozdarskih zavodov, ki delujejo v okviru Kmetijsko gozdarske zbor-

nice Slovenije. Predstavljajo se z delom, ki je poleg vseh ostalih dejavnosti posebej zaznamovalo leto 2009 na posameznem kmetijsko-gozdarskem zavodu.

» JOŽE OČKO

Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj

Ormoška 28, 2250 Ptuj, tel.: 02 749 36 10, www.kgz-ptuj.si

Oddelek za kmetijsko svetovanje Ptuj, vodja: Peter Pribožič, peter.pribozic@kgz.ptuj.si

»Dobrote« za razvoj podeželja

Na Kmetijsko gozdarskem zavodu Ptuj smo v zadnjih 20 letih z organizacijo vsakolletne državne razstave Dobrote slovenskih kmetij vzpostavili razvojne možnosti slovenskega podeželja z izdelavo kakovostnih domačih izdelkov. Z Dobrotami je povezana cela Kmetijska svetovalna služba Slovenije na vseh območnih zavodih v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Na vsaki razstavi se je predstavil območni zavod, kmetijsko šolstvo in ljudske skupine v kulturnem programu iz območja pokrajine, ki se je posebej predstavljala.

Dobrote, ki jih pripravljajo naše kmetije v okviru dopolnilnih dejavnosti, predstavljajo tržno nišo in prikazujejo pestrost ponudbe našega podeželja. Ocenjevanja dobrot

so kmetijam v veliko pomoč za doseganje visoke kakovosti izdelkov. V 20 letnih je bilo na Ptuj podeljenih 3.150 bronastih, 3.256 srebrnih in 3.373 zlatih priznanj. Za trikrat zapored osvojeno zlato priznanje je bilo skupaj podeljenih 399 znakov kakovosti. Prejeta priznanja krasijo domove kmetij v Sloveniji in tudi v zamejstvu ter kažejo na visoko kakovost izdelkov slovenskih kmetij. Dobrote so lahko ponos celotnemu kmetijskemu sektorju.

Dobrote slovenskih kmetij so prepoznavne v slovenskem prostoru, razvili smo zaščitni znak in poleg razstave organiziramo tudi promocijsko-prodajne prireditve v sklopu Podeželja v mestu, na odmevnih lokalnih prireditvah in prodajnih stojnicah v večjih trgovskih centrih po Sloveniji. V štirdnevnem programu razstave sta razviti ponudba in pokušina do-

Prireditev in zaščitni znak »Dobrote slovenskih kmetij« sta že dobro prepoznavna po vsej Sloveniji

brot ter organizirani strokovni posveti, katerih aktualne teme se nanašajo na razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Razstava je z leti pridobila mednarodni značaj, saj svoje izdelke na razstavnem delu in stojnicah predstavljajo tudi kmetije iz sosednjih držav.

K uspehom organizacije razstav na Kmetijsko gozdarskem zavodu

Ptuj dodajamo izobraževalne programe za izdelavo kakovostnih izdelkov živil rastlinskega kot tudi živalskega izvora. Razvili smo učno sirarno za praktično izobraževanje o predelavi mleka, kjer lahko potekajo tečajirjenja za kmetije iz cele Slovenije.

» PETER PRIBOŽIČ

Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto

Šmihelska 14, 8000 Novo mesto, tel.: 07 373 05 70, www.kmetijskizavod-nm.si

Oddelek za kmetijsko svetovanje Novo mesto, vodja: Damijan Vrtin, damijan.vrtin@gov.si

Kmetijska tehnika in strokovno svetovanje

V okviru KGZS – Zavoda Novo mesto delujejo tudi svetovalci specialisti za kmetijsko tehniko. Kmetijska tehni-

ka je, gledano skozi današnja prizadevanja, za ekonomičnost vsake gospodarske dejavnosti le strošek.

Niso redka mnenja, da je to pogosto nepotreben strošek, ki si ga kmetije naprtijo zaradi nezadostne presoje potreb na svoji kmetiji, ne-

zadostne obveščenosti o drugih možnih rešitvah, napačnih pričakovanj, pa tudi prestiža, postavljanja, želje po imeti kaj novega in podob-

nega. Pogosto se taka mnenja tako usidrajajo v razmišljanje, da marsikdo, ki posredno ali neposredno odloča o razporeditvi javnega denarja, ne vidi več druge plati zgodbe in vedno znova se pojavljajo prepričanja, da mehanizacija ne sodi v noben javni razpis za investicije. Prepričevanje prej navedenih, da pa ni čisto tako, je bila ena od nalog svetovanja na področju kmetijske tehnike v minulem letu. Sicer manj vidna in nikjer zapisana, a je vendarle pripomogla k temu, da se vsaj nekaj mehanizacije in opreme znajde med upravičenimi stroški v razpisih za investicije. Seveda to ne bi bilo mogoče, če na ministrstvih ne bi našli sogovornikov, ki še imajo neposredni stik s proizvodnim kmetijstvom in znajo na koncu potegniti logične poteze.

A po svoje uvodoma povedano drži. Kmetijska tehnika sama po sebi ne prinaša nič, tako kot npr. same po sebi ne prinesejo nič avtoceste. Oboje je le pripomoček in nujen strošek, brez katerega danes ne gre. Le s sodobno tehniko (gnojili, sredstvi za varstvo rastlin itn.) lahko evropski kmet v povprečju

pridelava hrane za preko 100 soživiljanov, ki lahko zaradi tega delajo kaj drugega in se ne ukvarjajo s pridelavo hrane (kot je še pred 50 leti vsaj 70 % prebivalstva). A ko se kmet odloči za investicijo, se pogosto znajde v nepregledni džungli ponudbe. S spremljanjem razvoja in novosti na trgu smo s pripravo člankov v tiskanih in elektronskih medijih poskušali ločiti zrna od plev in obveščati čim več kmetov. Na predavanjih, delavnicah, predvsem pa z individualnim svetovanjem smo skupaj z bodočimi investitorji iskali prave rešitve za njihove kmetije. A po pravilu smo pred izbiro strojev najprej poiskali odgovor, ali je investicija res potrebna, ali ni mogoče ceneje in udobneje najeti storitev za neko delo preko dopolnilnih dejavnosti ali v okviru strojnih krožkov. Strojnim krožkom smo nudili strokovno svetovanje in pogosto opravljali tudi tajniške in mentorske naloge. Da so stroji nevarni, če z njimi ne delamo varno, čivka že vsak drugi vrabec, a vsi skupaj naredimo bolj malo, da bi zmanjšali

Prikaz preureditve podtlačnih sejalnic za setev tretiranega semena koruze

krvni davek. Žal nam to področje vse bolj uhaja iz javne svetovalne službe in prehaja v za kmete plačljivi del, ki pa zajame le kakih deset tisoč kmetij. Pa da ne pozabimo na obnovljive vire energije. Pri lesni biomasi smo se že trdno usidrali, marsikje (bioplin, fotovoltaika) pa še lovimo sapo. Vedno pa pride še kaj nenačrtovanega, kot npr. lanskoletna skoraj panika okoli predelave sejalnic za koruzo, ki smo jo po mnenju odgovornih uspešno obvladali, saj pomorov čebel (lani) ni bilo.

Vsega pa ne bi zmogli, če ne bi delali z roko v roki z drugimi javnimi ustanovami, mediji, stanovskimi organizacijami itn., predvsem pa, če ne bi našli odziva in partnerstva pri tistih, ki jim je naše delo tudi namenjeno – kmetih in drugih zainteresiranih soživiljanov. Upamo, da bomo še v prihodnje enako dobro sodelovali.

» MAG. MARJAN DOLENŠEK

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica, tel.: 05 335 12 00, www.kvz-ng.si
 Oddelek za kmetijsko svetovanje Nova Gorica, vodja: Jože Vončina, jozev@kvz-ng.si

Čezmejni projekti z Italijo in Hrvaško

V dobrih dveh desetletjih prijavljanja in sodelovanja v čezmejnih projektih, od prvih Pharovih do zahtevnih skupnih projektov v zadnjem obdobju, smo na KGZ Nova Gorica doživeli marsikaj: uspehe in zavrnitve, priznanja in kritike, lepe trenutke in včasih skoraj neresljive težave. Izkušnje so pustile trajne sledi - pri nekaterih projektih čisto konkretne in merljive, pri drugih pa ravno tako dragocene stro-

kovne in človeške povezave in sodelovanja.

Glede na dolgo časovno obdobje smo največ projektov izpeljali skupaj z italijanskimi partnerji. V preteklem programskem obdobju smo kot prijavitelji oz. vodilni partnerji sodelovali v štirih skupnih projektih, kot partnerji pa še v tridesetih. S projektom VALO-PT smo postavili osnove za nadaljnji razvoj pridelave in predelave tipičnih kmetijskih pridelkov, izdelkov in jedi čezmejnega območja. Vse te pridel-

ke in izdelke smo predstavili v skupni knjigi Edamus, Bibamus, Gaudeamus - Jejmo, pijmo in se veselimo. S pomočjo projekta TIPI-NET - Mreža točk za promocijo tipičnih pridelkov med Alpami in Jadranom smo vzpostavili tri kmečke tržnice in štiri centre za izobraževanje in promocijo tipičnih kmetijskih pridelkov in izdelkov po različnih krajih Primorske. V projektu RETEIMPRAGRICOLA so se v skupno mrežo povezale kmetije z neposredno prodajo. Slovenski

in italijanski srednješolci so skupaj iskali stare tradicionalne recepte in jedi na obeh straneh meje in jih skupaj tudi pripravili v sklopu projekta ZNANJA IN OKUSI. Projekt SIGMA je omogočil vzpostavitev sistema za pošiljanje fitopatoloških obvestil kmetovalcem z uporabo SMS sporočil. To je seveda samo nekaj od številnih izvedenih projektov in dejavnosti.

Glede na svojo lego smo upravičeni tudi do čezmejnega sodelovanja s Hrvaško. V prejšnjem

Kažipotji v Brkinih usmerjajo obiskovalce na kmetije, ki prodajajo sadje.

programskem obdobju smo kot partnerji sodelovali v projektu Brkinska sadna cesta in Revitalizacija gojenja fig v Istri.

V Brkinski sadni cesti smo skupaj z Društvom brkinskih sadjarjev postavili vstopne in označevalne table ter kažipote, ki obi-

skovalce Brkinov usmerjajo do kmetij, ki prodajajo sadje in druge pridelke.

Lepo je pogledati nazaj na uspešno prehojeno pot, seveda pa je vedno treba misliti na naslednje korake. Tudi v novem programskem obdobju smo objavili projekte na razpisih za čezmejno sodelovanje z Italijo in Hrvaško. Konec preteklega leta smo tako kot vodilni partner podpisali pogodbo s Službo vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko za projekt ZOOB - Zmanjšanje onesnaževanja in ohranjanje biotske pestrosti v kmetijstvu s poudarkom na oljkarstvu. Skupaj s partner-

ji iz Slovenije in Hrvaške bomo na primeru oljkarstva pripravili predloge in smernice za trajnostno kmetijstvo, ki bo na eni strani zagotavljalo dobre pridelke, na drugi pa ohranjalo bogastvo naravnih virov čezmejnega območja. Za površine, ki so primerne za uspevanje oljk, bomo pripravili predloge za mešane kulture: mediteransko sadjarstvo, zelenjadarsvo, poljedelstvo in živinorejo. Upamo, da bomo s kakšnim projektom uspeli tudi na razpisu Slovenija - Italija.

» DARJA ZADNIK

Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota

Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota, Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota, tel.: 02 539 14 10, www.kgzs-ms.si
 Oddelek za kmetijsko svetovanje, Murska Sobota, vodja: dr. Stanko Kapun, stanko.kapun@gov.si; kgzs.zavod.ms@gov.si

Podnebne spremembe in kmetijstvo

Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota deluje na območju, ki se razprostira v severovzhodnem delu Slovenije ter meji na Avstrijo, Madžarsko in Hrvaško – v Pomurju.

Klimatske spremembe so doletele tudi pokrajino ob Muri. Neenakomerna porazdelitev padavin in nadpovprečno visoke temperature zraka ter stalni vetrovi pripomorejo k izsuševanju tal. Zaradi tega nas bolj ali manj vsako leto prizadenejo suše, katerih učinek je odvisen od tega, v kateri razvojni fazi rasti je gojena vrsta.

Klimatske spremembe so torej tu. Preraščajo v nacionalni problem, zato jih je potrebno jemati resno in odgovorno. Stroka pri KGZS - Zavodu MS intenzivno opozarja na problem in preko medijev, izobraževanj, osebnih svetovanj ter različnih referatov na seminarjih in strokovnih

posvetih opozarja javnost na resnost problema. Vplivu klimatskih sprememb na kmetijstvo ter s tem na pridelavo poljščin in voluminozne krme, prirejo mleka, mesa in dobro počutje živali smo pred časom posvetili Mednarodni znanstveni posvet Zadravčevi-Erjavčevi dnevi, na katerem je sodelovala tako domača kot tuja stroka s priznanih univerz sveta. Dejavno se vključujemo v razprave na to temo tudi v okviru kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni, na mednarodnem posvetovanju o obdelavi tal v Novem Mestu, na posvetu Kmetijske svetovalne službe, na regijskih in državnih prvenstvih v oranju, demonstracijskih ogledih obdelave tal ter predavanjih za kmetijske svetovalce in kmete na celotnem območju Slovenije. Kmetijska svetovalna služba, ki deluje v okviru Kmetijsko gozdarskega zavo-

da Murska Sobota, organizira na območju Pomurja vsako leto preko 200 različnih strokovnih predavanj, izobraževanj in prireditev za kmete, dopolnilne dejavnosti in aktivne kmečkih žena ter različna društva. O dejavnostih uporabnike seznanjamo preko programa strokovnih predavanj, ki ga natisnemo v nakladi 3.500 izvodov in ga pošljemo na vse naslove kmetij, ki so vključene v kmetijsko-okoljske ukrepe Programa razvoja podeželja 2007-2013, ter preko medijskih dejavnosti in osebnih svetovanj. Boj zoper klimatske spremembe zahteva interdisciplinarni pristop. Na področju kmetijstva dajemo največ pozornosti tehnologijam obdelave tal ter pridelavi poljščin in voluminozni krmi, obogatitvi tal z organsko snovjo, izboru vrst poljščin in krmnih rastlin ter njihovih sortimentov.

Strokovnjaki Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota smo tudi sodelovali na novinarski konferenci Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o vplivu klimatskih sprememb in prihodnost pridelave poljščin in krme na območju Pomurja.

Strokovnjaki Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota nudimo strokovni servis kmetom na številnih področjih, s tem pa smo postali nepogrešljivi nosilci razvoja podeželja. Med drugim smo v letu 2008 preko različnih razpisov pripeljali v pokrajino ob Muri preko 11 milijonov evrov nepovratnih sredstev.

» ZITA FLISAR NOVAK
 » BREDA VIČAR
 » METKA BARBARIČ
 » DR. STANKO KAPUN

Kmetijsko gozdarski zavod Maribor

Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, Vinarska 14, 2000 Maribor, tel.: 02 228 49 00, www.kmetijski-zavod.si
 Oddelek za kmetijsko svetovanje Maribor, vodja: mag. Eva Tkalcič, eva.tkalcic@kmetijski-zavod.si

Vinogradništvo in vinarstvo

Praktični prikaz rezi

Vinogradništvo in vinarstvo sta pomembni kmetijski panogi, saj sta tesno povezani z drugimi dejavnostmi in imata pomembno vlogo pri ohranjanju kulturne krajine, še posebno na območjih s težjimi pridelovalnimi pogoji.

Specialistična svetovalna služba za vinogradništvo in vinarstvo Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor deluje na območju vinorodne dežele Podravje. Njeno osnovno poslanstvo je svetovanje in prenos znanstvenih dosežkov v prakso vinogradnikom

in vinarjem, s ciljem ohranjanja in zagotavljanja boljšega gospodarjenja. Poleg rednega osebnega svetovanja organiziramo številna predavanja, prikaze, delovne pakušnje vina, tečaje, izdajamo strokovno literaturo, objavljamo strokovne članke, obvestila, sodelujemo pri sprejemanju vinske zakonodaje, dejavno delujemo v raznih ocenjevalnih komisijah za preverjanje kakovosti vina, še posebej pa smo ponosni na organiziranje vinogradniško-vinarskih posvetov in občasno kongresov.

V lanskem letu sta bili najodmevnejši dve strokovni prireditvi, in sicer smo v maju organizirali 43. ocenjevanje vin »Vinski letnik 2009«. Strokovna ocena letnika 2009 s strokovnimi prispevki pa je bila predstavljena na tradicionalnem vinogradniško-vinarskem posvetu 18. junija v Slovenskih Konjicah.

V decembru smo v Mariboru organizirali 2. vinogradniški posvet, kjer so bile predstavljene raziskave in novejši razvojni trendi v tehnologiji sodobne pridelave grozdja in prilagajanju vinske trte na vse pogostejše klimatske spremembe. Oba posveta sta usmerjena v prakso in sta uporabna za vinogradnike in vinarje, saj ponujata ob konkretnih rezultatih tudi ustrezne in boljše rešitve pri njihovem delu v vinogradih in v kleti.

V zadnjih letih se v vinorodnih oz. sadonosnih krajih znova oživlja pridelava in uživanje sadjevca - sadnega vina, ki je lahko zaradi nižje vsebnosti alkohola primerna osvežilna pijača in dopolnjuje turistično ponudbo. Svetovalno delo na tem področju je za vso Slovenijo prevzela specialistična služba za vinarstvo Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor. Tako dejavno sodelujemo z mnogimi sadjarskimi društvi, največ skozi predavanja, delovne pakušnje, ocenjevanja in promocije sadjevca.

Pri svojem delu si želimo,

da bi v tesni povezanosti z raziskovalnimi ustanovami lahko čim bolj učinkovito uresničevali naše poslanstvo v hitrem prenosu novih znanj do naših uporabnikov. Svetovalci smo danes eni redkih, ki v zaostrenih ekonomskih razmerah in spremenjenih pridelovalnih pogojih še vlivamo optimizem ter s tem vplivamo na ohranitev veselja do kmečkega dela in kmetijske pridelave.

» TADEJA VODOVNIK PLEVNIK

» SIMONA HAUPTMAN

» ROMAN ŠTABUC

Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana, Celovška 135, 1000 Ljubljana, tel.: 01 513 07 00, www.lj.kgzs.si
 Oddelek za kmetijsko svetovanje Ljubljana, vodja: Tomaž Močnik, tomaz.mocnik@lj.kgzs.si

Izvajanje pristopa LEADER

Pristop LEADER se je kot pobuda Skupnosti pričel v EU izvajati že leta 1991, v Sloveniji pa v programskem obdobju 2007-2013. Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana vsem zainteresiranim prebivalcem podeže-

lja, ki želijo poiskati, razviti in realizirati lokalne razvojne pobude svojega območja, že vse od začetka izvajanja pristopa LEADER zagotavlja strokovno pomoč.

Na območju, ki ga pokriva KGZ Ljubljana, deluje pet lo-

kalnih akcijskih skupin (LAS). To so: LAS Barje z zaledjem, LAS Srce Slovenije, LAS Društvo za razvoj podeželja Zasavje, LAS Sožitje med mestom in podeželjem in LAS Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe. Naš

Zavod s projektnim delom in partnerji dejavno sodeluje pri izvajanju lokalnih pobud predvsem na območju treh LAS-ov. Na območju LAS Srce Slovenije kot vodilni partner oziroma nosilec projektov izvajamo štiri projekte: Ekološko uvajal-

Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana s projektnim delom in partnerji dejavno deluje pri izvajanju lokalnih pobud.

ni in izobraževalni dnevi, Oživitev in promocija blagovne znamke Črni graben, Kvalitetno slovensko meso nastaja že v reji in S srcem pridelujemo kakovostno sadje. Projekt Sadovnjak, travnik in vrt naj bo z zna-

njem podprt se izvaja na področju občin Loška Dolina, Kočevje, Ribnica, Velike Lašče, Kostel, Cerknica, Logatec, Sodražica, Loški Potok, Bloke, Dobropolje. Je petletni projekt, ki je bil prijavljen in odobren na LAS-u Po poteh de-

diščine od Idrije do Kolpe in vključuje podeželske ženske, šolsko mladino, vrtce in domove starejših na celotnem območju LAS-a. Pri tem LAS-u sodelujemo tudi kot partnerji v projektu **Ohranjanje naravne in kulturne dediščine** na območju občin Velike Lašče, Ribnica, Dobropolje, Bloke in Cerknica.

Najzahtevnejše dejavnosti v kontekstu realizacije nalog na področju 4. razvojne osi PRP za obdobje 2007-2013 se izvajajo na območju LAS-a Društvo za razvoj podeželja Zasavje. Na Zavodu smo v letu 2007 pripravili program razvoja podeželja v Zasavju, v letu 2008 pa smo prevzeli nalogo upravljavca omenjenega LAS-a. Svetovalka specialistka za razvoj podeželja Nada Grešak in terenska sve-

tovalka Karmen Skalič uspešno opravljata naloge upravljanja LAS-a, ki zajemajo organizacijsko, administrativno-tehnična in strokovna opravila ter koordinacijo med organi LAS. Hkrati omenjeni svetovalki koordinirata in usmerjata razvojno delo tudi preko projektov KGZS - Zavoda Ljubljana, ki se izvajajo na tem območju. To so štirje projekti, preko katerih smo uspešno vključili različne subjekte v dejaven razvoj podeželja, združili inovativnost in podjetnost zasavskih kmetij (projekt Buče skozi letne čase), poudarili pomen pridelave zdrave hrane v Zasavju in dediščine zeliščno-zelenjavnih in sadnih vrtov v tem okolju.

» TOMAŽ MOČNIK

Kmetijsko gozdarski zavod Kranj

Kmetijsko gozdarski zavod Kranj, Iva Slavca 1, 4000 Kranj, tel.: 04 280 46 00, www.kgz-kranj.si,
Oddelek za kmetijsko svetovanje Kranj, vodja: Stane Rupnik, stane.rupnik@kr.kgz.si

Svetovanje v ribogojstvu

Specialistična služba izvaja naslednje naloge:

- svetovanje pri tehnologiji proizvodnje,
- izdelava idejnih projektov pri novogradnjah in adaptacijah proizvodnih objektov,
- svetovanje pri ukrepih ribiške politike,
- priprava strokovnih navodil in tehnoloških listov in člankov za medije,
- strokovno izobraževanje ribogojcev,
- ustanovitev in delovanje Društva rejcev vodnih živali Slovenije,
- sodelovanje v državnih komisijah s področja ribištva (vodna dovoljenja),
- strokovna pomoč v delovnih skupinah, odgovornih za pripravo različnih predpisov s področja ribištva in ribogojstva.

Svetovalec za ribogojstvo dela na območju cele Slovenije.

Na KGZS – Zavodu Kranj deluje specialistična služba za ribogojstvo. Delo svetovalca specialista za ribogojstvo zaradi omejenih naravnih virov in s tem povezanim številom ribogojnih

obratov obsega območje celotne Slovenije.

Ribogojstvo je v Sloveniji zmeroma enakomerno razvito. Po podatkih Registra objektov akvakulture in komercialnih ribnikov pri MKGP je v Sloveniji

preko 300 ribogojnih objektov. Značilnost slovenskih ribogojnic je njihova relativno majhna povprečna proizvodnja, s katero večinoma pokrivajo potrebe lokalnega trga. Prevladujejo

toplovodni ribniki, v katerih je glavna vzreja krapa. Skupna proizvodnja toplovodnih vrst rib ne presega 300 ton letno. Med hladnovodnimi vrstami z letno proizvodnjo približno 900

ton prevladuje vzreja kalifornijske postrvi (šarenke). Na obali pa se v nekaj školjčiščih letno proizvede do 250 ton užitnih klapavic in v enem gojišču 100 ton brancinov.

Trendi v slovenskem ribogojstvu trenutno kažejo na povečanje proizvodnje školjk in brancinov, proizvodnja sladko-

vodnih rib pa stagnira. Z uvajanjem novih proizvodnih tehnologij, kjer naravni viri ne bodo več limitirajoči, pa se bo pokazala možnost za ponovno rast.

V letu 2009 je bilo ob pomoči svetovalca za ribogojstvo ustanovljeno Društvo rejcev vodnih živali Slovenije, ki združuje že več kot 30 ribogojcev z območja ce-

lotne Slovenije. Izdelane so bile 3 idejne zasnove za novogradnje ribogojnih objektov, opravljenih je bilo 16 koncesijskih ogledov, organiziran **Prvi mednarodni simpozij akvakulture v Sloveniji**, izvedenih več strokovnih izobraževanj za ribogojce, v okviru javnih razpisov Evropskega sklada za ribi-

štvo pa je bilo precej sodelovanja z MKGP-jem pri pripravi javnih razpisov ter konkretne pomoči ribogojcem pri koriščenju nepovratnih sredstev s svetovanjem in izdelovanjem poslovnih načrtov.

» MIHA ŠTULAR

Kmetijsko gozdarski zavod Celje

Kmetijsko gozdarski zavod Celje, Trnovelska cesta 1, 3000 Celje, tel.: 03 425 55 00, www.kmetijskizavod-celje.si,
Oddelek za kmetijsko svetovanje Celje, vodja: Vesna Čuček, vesna.cucek@ce.kgzs.si

Ekološko kmetovanje in turizem

V letu 2009 smo za ekološke kmete, ki jih je na območju zavoda kar 510, izvedli 24 usposabljanj, izpeljali začetni tečaj iz ekološkega kmetovanja ter dve strokovni ekskurziji z ogledi primerov dobre prakse.

Specialist za ekološko kmetovanje Mitja Zupancič je sodeloval tudi pri izvedbi usposabljanj

na drugih območjih v Sloveniji, prav tako pa je ekološko kmetovanje predstavil na osmih tečajih za kmete, ki so se pripravljali za nacionalno poklicno kvalifikacijo živinorejec in nacionalne poklicne kvalifikacije s področja predelave sadja, zelenjave in mesa. Svetovalci so pomagali tudi pri organizaciji ekoloških tržnic v Dravogradu, Slovenj

Gradcu in Celju ter pri reditv

Podeželje v mestu in BIO dan v Celju. Specialist za ekološko kmetovanje je vse leto zagotavljal pomoč pri delovanju združenja Deteljica, ki povezuje ekološke kmete na območju zavoda, pripravil informacijsko zloženko, namenjeno promociji ekološkega kme-

tovanja in sodeloval pri ustanovitvi komisije za ekološko čebelarjenje pri Čebelarški zvezi Slovenije. Mitja Zupancič je kot zelo pomembno delo v letu 2009 še posebej poudaril: »S strokovnimi argumenti in mnenji smo dejavno sodelovali pri pripravi novega pravilnika o ekološki pridelavi in tako prispevali k sprejemljivejšim zahtevam, ki jih bodo slovenske živinorejske kmetije lažje izpolnile.«

Na celjskem zavodu smo posebno pozornost posvetili tudi turističnim kmetijam, ki jih je na območju zavoda več kot sto. Poleg svetovanja za razvoj te dejavnosti celjski svetovalci že dvajset let zagotavljajo nepogrešljivo strokovno pomoč Združenju turističnih kmetij Slovenije. Kmetje, ki se ukvarjajo s turizmom ali se zanj šele odločajo, so lahko v letu 2009 sodelovali na številnih praktičnih usposabljanjih in pridobili nova znanja in veščine s področja komuniciranja z gosti, pomena regionalne gastronomije, pogojev za prigrasitev turizma kot dopolnilne dejavnosti na kmetiji, predelave mesa, peke kruha, predelave sadja in zelenjave ... Zaradi no-

» VESNA ČUČEK

Katalog je zelo pomemben za promocijo turističnih kmetij.

Označevanje in registracija prašičev

Imetnik prašičev mora biti vpisan v evidenco imetnikov rejnih živali. V evidenci so podatki o gospodarstvu, kjer se redijo prašiči, in o imetniku prašičev. Na osnovi podatkov se gospodarstvu dodeli t.i. identifikacijska številka oziroma KMG-MID gospodarstva.

VLOGA ZA VPIS V EVIDENCO IMETNIKOV REJNIH ŽIVALI

Iz vloge morajo biti razvidni naslednji podatki: ime in priimek ter naslov imetnika živali, EMŠO, davčna številka, naslov gospodarstva, če je le-ta drugačen od naslova imetnika, KMG-MID gospodarstva, če le-ta že obstaja (npr. zaradi uveljavljanja subvencij, reje govedi ipd.). V primeru, da pride do sprememb imetnika prašičev na gospodarstvu, mora imetnik prašičev vložiti pisni zahtevek za spremembo naslova.

OPUSTITEV REJE PRAŠIČEV NA GOSPODARSTVU

Rejec, ki želi za stalno opustiti rejo prašičev, mora na pristojno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – Službo za identifikacijo in registracijo živali poslati obvestilo o opustitvi reje. Obvestilo mora vsebovati podatke o gospodarstvu navedbo vrste živali ter datum opustitve reje. Gospodarstvo ostane v evidenci imetnikov rejnih živali še tri leta po opustitvi reje.

ROK OZNAČITVE

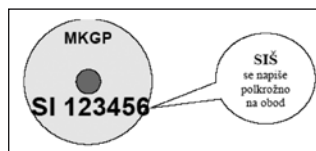
Prašiče je potrebno **označiti čim prej po rojstvu** oziroma najkasneje pred premikom na drugo gospodarstvo. Neoznačenih prašičev ni dovoljeno premikati z gospodarstva in ne sprejeti na gospodarstvo. Za pravilno in pravočasno označitev je odgovoren imetnik. Označevanje lahko opravi ime-

tnik sam ali pa se obrne na pooblaščen veterinarsko organizacijo oziroma kmetijsko-gozdarski zavod.

OZNAČEVANJE PRAŠIČEV Z UŠESNO ZNAMKO

Ušesna znamka je izdelana iz plastike, je okrogle oblike, premera najmanj 28 milimetrov, rumene barve ter sestavljena iz dveh delov, ki se ob uporabi trajno spojita. Ušesna znamka se živali namesti v desno uho.

SIŠ (SKUPINSKA IDENTIFIKACIJSKA ŠTEVILKA)

Je označba, ki je sestavljena iz dvočrkovne kode za Slovenijo (SI) in zadnjih številc KMG-MID gospodarstva. Vsako gospodarstvo ima svojo SIŠ in z njo označuje vse prašiče, ki se rodi-

jo na gospodarstvu. V primeru nečitljive označitve mora rejec žival ponovno označiti z novo znamko ter v register prašičev na gospodarstvu vpisati datum označitve ter prejšnjo SIŠ, saj se le na opisani način vzpostavi povezava med obema identifikacijskima številkami.

OZNAČEVANJE PRAŠIČEV S TETOVIRANJEM

Izjemoma se prašiče označuje s tetoviranjem v desno uho ali na desno stran hrbta tik za plečem. Za izvajanje omenjenega tetoviranja mora imetnik oddati vlogo na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da mu dodelijo posebne krajše SIŠ za tetoviranje.

VODENJE REGISTRA PRAŠIČEV NA GOSPODARSTVU (V NADALJEVANJU RPG)

Potrebno je sprotno vodenje registra prašičev na gospodarstvu. Iz RPG morajo biti razvidni stalež živali, datum prihodov in odho-

dov živali ter datum o ponovnih označitvah živali.

Register se lahko vodi preko knjige, ki jo imetnik prejme s strani MKGP-ja, Službe za identifikacijo in registracijo živali, preko računalniškega programa, vendar mora na zahtevo pooblaščen osebe takoj pripraviti izpis v obliki, ki je skladna z obrazci, ki so navedeni v knjigi RPG. Prav tako lahko kmetijska gospodarstva, ki ne redijo več kot pet prašičev letno za lastno uporabo, vodijo RPG na spremnih listih, ki so jih prejeli ob nakupu živali.

PREMIKI PRAŠIČEV

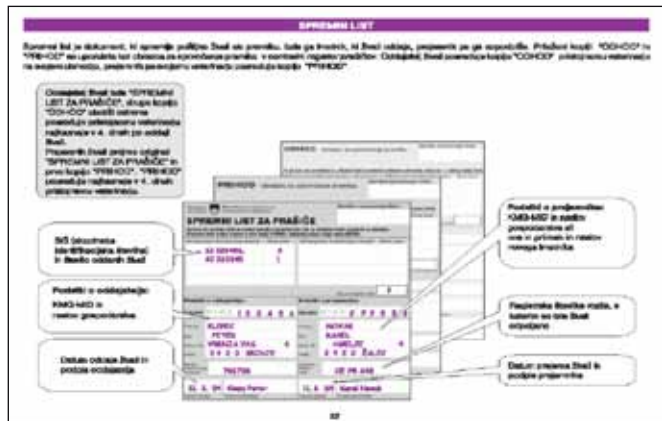
Premik je vsak premik med gospodarstvom (z ene kmetije na drugo, s kmetije v klavnico, s kmetije k trgovcu, s kmetije na sejmišče, prav tako tudi nakup uvožene živali).

Imetnik sporoči premik tako, da odda izpolnjen obrazec »ODHOD« ali »PRIHOD« pristojnemu veterinarju. Premike lahko sporoča tudi preko spletne strani, vendar je predhodno potrebno zaprositi za dostop do centralnega registra.

Imetnik, ki prašiče oddaja, izda spremni list (izpolni in podpiše obrazec). Original in prvo kopijo spremnega lista izroči novemu imetniku ter odhod živali z gospodarstva javi v centralni register prašičev na način, da drugo kopijo spremnega lista »ODHOD« posreduje pristojnemu veterinarju najkasneje v štirih dneh. Prav tako je v RPG potrebno vpisati odhod živali.

Prašiče je potrebno označiti čim prej po rojstvu.

Prikaz spremnega lista najdete na spletni strani http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/5.Navodila_strani_18_23.pdf

Imetnik, ki prašiče prejema, mora poleg živali od prodajalca zahtevati tudi spremni list, ki ga je potrebno podpisati. Prihod živali na gospodarstvo sporoči v centralni register prašičev

tako, da kopijo spremnega lista »PRIHOD« posreduje pristojnemu veterinarju najkasneje v štirih dneh. Prihod živali vpiše še v register prašičev na gospodarstvu. **Stalež živali se sporoča en-**

krat letno na dan 15. aprila. Če imetnik uveljavlja državne pomoči in odda vlogo za neposredna plačila, obrazec B se šteje, da so podatki o staležu prašičev sporočeni. Gospodarstva, ki subvencij ne uveljavljajo, morajo podatke sporočiti na naslov ministrstva.

IZJEME NA MALIH GOSPODARSTVIH

Za gospodarstva oziroma imetnike prašičev, ki hkrati redijo zgolj enega prašiča za lastno porabo in živali nikdar ne premikajo na drugo gospodarstvo, velja, da se imetniku ni potrebno posebej registrirati, saj se gospodarstvo evidentira na podlagi sporočila o premiku živali. Imetnik lahko vodi register

prašičev na gospodarstvu tako, da izpolni hrbtno stran spremnega lista ter hrani vse prejete spremne liste tri leta. Prav tako ni obvezno sporočanje premika oziroma prihoda.

Malo gospodarstvo, ki je bilo evidentirano v evidenco imetnikov rejnih živali na podlagi sporočila o premiku, po pošti prejme obvestilo o evidentiranju.

Ob nakupu ene živali imetnik, ki še nima KMG-MID-a, v spremni list vpiše le svoj točen naslov in se obvezno podpiše.

(Vir: Navodila za označevanje in registracijo prašičev, MKGP, Služba za identifikacijo in registracijo živali)

» ALBERTA ZORKO

Certifikat o NPK

Kandidati se lahko v spomladanskem roku prijavijo v prvem roku do 15. februarja ali v drugem roku do 17. maja. Jesenski rok pa je 20. september.

Nacionalna poklicna kvalifikacija - certifikat je javno veljavna listina, s katero imetnik dokazuje poklicno kvalifikacijo oz. usposobljenost za opravljanje poklica. Pridobivanje temelji na potrjevanju in preverjanju znanj in spretnosti, ki jih je posameznik pridobil na različne načine (z delovnimi izkušnjami, s samoizobraževanjem, v izobraževalnem sistemu itd.).

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije je registrirana za izvajanje postopkov preverjanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij: predelovalec/ka mleka, predelovalec/ka mesa, predelo-

V spomladanskem roku se kandidati, ki želijo pridobiti certifikat, lahko prijavijo v dveh rokih. V prvem roku morajo kandidati oddati prijave oz. vloge do 15. februarja 2010, v drugem roku pa do 17. maja 2010. Jeseni pa lahko oddajo prijave do 20. septembra 2010. Prijave oz. vloge pošljejo na Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, Celovška 135, 1000 Ljubljana.

valec/ka sadja, izdelovalec/ka kruha potic peciva in testenin na tradicionalen način, vinar/gradnik/ca, poljedelec/ka, sadjar/ka, zelenjadar/ica in živinorejec/ka. Kandidati, ki se odločijo za pridobitev poklicne kvalifikacije – certifikata, se lahko obrnejo na Kmetijsko svetovalno službo pri kmetijsko-gozdarskih zavodih. Tam so uspo-

sobljeni svetovalci, ki jim bodo svetovali v zvezi s postopkom in pri pripravi zbirne mape – portfolia, v kateri kandidat zbere listine in druga dokazila, s katerimi dokazuje svojo usposobljenost za pridobitev poklicne kvalifikacije.

Informacije in svetovanje v zvezi z izvajanjem postopkov preverjanja in potrjevanja na-

cionalnih poklicnih kvalifikacij lahko zainteresirani dobijo na kmetijsko-gozdarskih zavodih ali Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, kjer so usposobljeni svetovalci, ki jim bodo svetovali pri pripravi vloge oz. zbirne mape. Naslovi svetovalcev, na katere se lahko obrnete so objavljeni na spletni strani www.kgz.s.si, v rubriki „Izobraževanje“ (<http://www.kgz.s.si/GV/Izobrazevanje.aspx>).

» MAJDA FILIPIČ

Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana

Dodatne informacije dobite na telefonu: 01 513 07 23 ali pri lokalnih kmetijskih svetovalcih.

Datum	Naslov	Vrsta	Lokacija	Ura
5. 2. 2010	Prehrana krav molznic - kako povečamo prihodek in kako zmanjšamo stroške pri prireji, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Krajevna skupnost Dob pri Domžalah	9.00
9. 2. 2010	Kmetovanje v skladu s pogoji za varstvene pasove na VVO	SKOP/KOP – predavanje	Družbeni dom Grosuplje	9.00
10. 2. 2010	Vpliv prehrane krav na plodnost, Dopolnitve in novosti zahtev navzkrižne skladnosti ter načela dobre kmetijske prakse	SKOP/KOP – predavanje	Kulturni dom Vodice	9.00
11. 2. 2010	Pridelava zelenjave v kombiniranem poljedelsko-zelenjadarskem kolobarju, Minimalni higiensko-tehnični pogoji za ureditev direktne prodaje zelenjave, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Kulturni dom Šmartno pri Litiji	9.00
12. 2. 2010	Tehnologija pridelave, predelave in organizacija trženja jagodičja, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Gasilski dom Gabrovka	9.00
16. 2. 2010	Higiena krme, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Dvorana Ideal, Ribnica	10.00
17. 2. 2010	Dopolnitve in novosti zahtev navzkrižne skladnosti ter načela dobre kmetijske prakse, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Zadružno kulturni dom Mlinše	9.00
17. 2. 2010	Dopolnitve in novosti zahtev navzkrižne skladnosti ter načela dobre kmetijske prakse, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Zadružno kulturni dom Mlinše	15.00
18. 2. 2010	Dopolnitve in novosti zahtev navzkrižne skladnosti ter načela dobre kmetijske prakse, Kritične točke pri kontrolnih pregledih zahtev navzkrižna skladnosti, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Kulturni dom Moravče	10.00
23. 2. 2010	Sonaravna reja domačih živali	SKOP/KOP – predavanje	Gasilski dom Velika Ligojna	19.00
23. 2. 2010	Predstavitve sprememb Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev pri kmetovanju, gnojenje in oskrba tal, Predstavitve zahtev Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013 za kmetijsko okoljske podukrepe	SKOP/KOP – predavanje	Kulturni dom Janka Kersnika, Lukovica, Stari trg 1	10.00
23. 2. 2010	Dobra kmetijska praksa varstva rastlin, Načrtovanje kolobarja ob iskanju kompromisa med biološkimi in ekološkimi agrotehničnimi ukrepi, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Delavski dom v Trbovljah, predavalnica	9.30
23. 2. 2010	Mastitis – vnetje vimena, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Dvorana Ideal, Ribnica	16.00
23. 2. 2010	Obnova sadovnjakov, Gnojenje sadovnjakov, Pridelava češenj – možnost dodatnega zasluga na kmetijah	SKOP/KOP – predavanje	Zadružni dom Zadvor Cesta II grupe odredov 43 Dobrunje	9.00
25. 2. 2010	Predstavitve zahtev programa razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013 za kmetijsko okoljske podukrepe, Dopolnitve in novosti zahtev navzkrižne skladnosti ter načela dobre kmetijske prakse, Uveljavljanje odškodnin za škodo, povzročeno s strani divjadi na nelovnih površinah	SKOP/KOP – predavanje	Velika dvorana Narodnega doma Logatec	9.00
25. 2. 2010	Etološki vidik pri gradnji hlevov, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Občinska dvorana Dobropolje, Videm 35	9.00
26. 2. 2010	Etološki vidik pri gradnji hlevov, Dober gospodar - gozdni rob in pašna reja, Informiranje kmetov o ukrepih kmetijske politike s poudarkom na ukrepih SKOP KOP	SKOP/KOP – predavanje	Kinodvorana Dol pri Hrastniku	9.30

V spomin
Franc Kavčič (1934-2009)

Prav konec leta nas je presunila novica, da nas je za vedno zapustil Franc Kavčič. Njegovo delo je bilo tesno povezano s kmetijstvom, saj je poleg vodenja gostilne in prevoznitstva vedno našel čas za vzdrževanje domače kmetije. Kmetoval je na svoji 6,5 hektarov veliki kmetiji, kjer se je ukvarjal predvsem s pitanjem govedi. Bil je goreč zagovornik ohranjanja kmetijstva in si prizadeval za obstoj živega podeželja. Na zadnjih volitvah je bil izvoljen v OI KGZS Škofja Loka, kjer je opravljal delo podpredsednika. Imel je kritičen pogled na razvoj kmetijstva, še posebno na stanje pri prireji mesa. Poleg intenzivnega poslovnega življenja je našel čas tudi za politično udejstvovanje. Tako je bil eden ustanovnih članov Slovenske kmečke zveze in se kasneje dejavno vključil v delo SLS na občinski ravni. Bil je dolgoletni predsednik OO SLS Žiri in od osamosvojitve naprej do zadnjih lokalnih volitev svetnik občine Žiri, kjer je dejavno sodeloval pri pripravi občinskih kmetijskih programov in s tem pripomogel k ohranjanju kmetijstva.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Ekološko sadjarstvo – zakaj pa ne?

V Sloveniji je še vedno premajhen delež sadjarjev vključenih v ekološko pridelavo sadja. Trenutno je pri nas dobrih 588 hektarjev ekoloških sadovnjakov s certifikatom. V Sloveniji potrebujemo bolj intenziven razvoj ekološkega sadjarstva, saj je povpraševanje še vedno nad pridelavo.

Ekološka pridelava sadja v Sloveniji predstavlja le majhen delež vsega sadjarstva. Po statističnih podatkih smo imeli v letu 2008 588,34 hektarov sadovnjakov s certifikatom o ekološki pridelavi, 123,97 hektarov pa je bilo v triletnem obdobju preusmeritve. Ocenjujemo, da je od te skupne številke približno 50 hektarov gostih nasadov ekoloških jablan, nekaj hektarov pripada drugim sadnim vrstam. Večino pa predstavljajo travniški sadovnjaki.

Začetki ekološkega intenzivnega sadjarstva segajo v leto 1997, ko je Sadjarska zadruga Posavja začela s projektom ekološke pridelave na škrlup odporne sorte topaz. Projekt je združeval pridelavo sadik, tehnološko svetovanje in prodajo jabolk. Ta sorta je v zelo kratkem času dosegla prepoznavnost na trgu in danes je ime topaz sinonim za ekološko pridelana jabolka.

Pri odločitvi, katere sorte sodijo v ekološko pridelavo, so mnjenja stroke in pridelovalcev tako pri nas kakor tudi v tujini različna. Izbor sort je odvisen predvsem od pridelovalnih možnosti oziroma ekonomike pridelave ter od že doseženega tržnega položaja neke sorte. Menimo, da je izbor sort, ki so odporne na škrlup, sedaj vse bolj pester in v naših razmerah omogoča uspešno ekološko sadjarsko pridelavo. Ekološka pridelava je mogoča tudi s sortami jablan, ki niso

odporne na škrlup. Pri tem je potrebno v mokrem letu računati z velikim številom škropljenj s sredstvi, dovoljenimi v ekološki pridelavi. Ta pa je v strmejših legah nemogoče izvesti v optimalnem času. Naše dosedanje izkušnje z ekološko pridelavo konvencionalnih sort so bile v večini primerov slabše, kar kaže v prid nadaljnjemu razvoju ekološkega sadjarstva z odpornimi sortami.

Zadnja leta pridelovalci v goste nasade sadijo tudi druge na škrlup odporne ali tolerantne sorte. Ponudba sadik na trgu je vse pestrejša. Zaradi težnje po čim manjši uporabi fitofarmaceutskih sredstev tudi pridelovalci, ki jabolk ne pridelujejo na ekološki način, izkazujejo vse večje zanimanje po sajenju odpornih sort. Poleg topaza so v mladih ekoloških nasadih v nekoliko večjih količinah posajene tudi jablane sorte luna, opal, sansa, goldrush, v poskusnih nasadih pa tudi številne druge.

Kakšna je razlika med integrirano in ekološko pridelavo jabolk? Tako pri integrirani kakor tudi pri ekološki pridelavi dolgoročno težimo k vzpostavljanju ravnovesja pestrosti življenja v sadovnjaku in trajnostni rabi zemljišč. Temeljna razlika med obema načinoma pridelave je uporaba različnih tehnoloških ukrepov, s pomočjo katerih pridemo do pridelka s certifikatom. Ekološko sadjarstvo v svoji osnovi poudarja gospodarjenje v sožitju z naravo. To posledično prinese bistveno razliko v uporabi kemičnih snovi:

sredstev za varstvo rastlin, gnojil in herbicidov. Ekološko sadjarstvo je strokovno najbolj zahtevna in delovno intenzivna vrsta sadjarstva. Pri njem moramo dosledno spoštovati in povezati vsa do sedaj uveljavljena strokovna znanja, naravne danosti prostora in zahteve posameznih sadnih vrst in sort. Težišče varstva v ekološki pridelavi sloni na preventivi. Ta je vključena v vse tehnološke ukrepe, ki jih tekom leta izvajamo v sadovnjaku.

V ekološki pridelavi imamo omejene možnosti interventnega varstva s fitofarmaceutskimi sredstvi. Prav tako ni dovoljeno gnojenje z laktotopnimi gnojili, kemično zaviranje rasti in uporaba kemičnih sredstev za redčenje plodičev. Zato moramo vse ostale tehnološke ukrepe izvajati pravočasno ter namensko usmerjeno v vzpostavitev ravnovesja med rodnostjo in rastjo kakor tudi med škodljivimi in koristnimi organizmi. V ekološki pridelavi je dovoljena le uporaba naravnih sredstev za varstvo rastlin. Praviloma jih moramo uporabljati preven-

tivno ali takoj, ko opazimo prve simptome bolezni ali škodljivca. Kurativno delovanje teh sredstev je manj učinkovito. Zato je pri ekološkem sadjarstvu še bolj pomembno, da poznamo razvojne kroge bolezni in škodljivcev. Tako lahko predvidemo, kdaj moramo aplicirati posamezno sredstvo, da bo njegovo delovanje kar najbolj učinkovito. V ekološkem sadovnjaku delujemo preventivno proti boleznim in škodljivcem s temeljitim in pravočasnim izvajanjem vseh tehnoloških ukrepov, kot so rez jablan, redčenje plodičev, okopavanje – odstranjevanje plevelov in gnojenje.

Obrezovanje sadnega drevesa je tudi eden izmed tistih redkih ukrepov, ki ga imamo sadjarji dobesedno popolnoma v svojih rokah. Z obrezovanjem usmerjamo drevo v rodnost, rast, osvetlujemo, redčimo, popravljamo, vzdržujemo v kondiciji, skratka skrbimo za dobro gospodarjenje drevesa z vsemi resursi. Vsi ukrepi, ki jih opravimo v sadovnjaku, imajo osnovo v fiziologiji dreve-

Do gosto sajenih ekoloških nasadov s sodobno tehnologijo.

sa. Prepoznavanje različnih terminov in stopnja intenzivnosti rezi ter poznavanje reakcij drevesa nanje je v ekološki pridelavi še pomembnejše kot v integrirani ali konvencionalni pridelavi. Govorimo o treh najpomembnejših terminih rezi. Zimska rez mora biti izvedena od časa odpadanja listja do začetka cvetenja. Šibkejše kot je drevo, prej mora biti opravljena, več kot je cvetnega nastavka, intenzivnejša naj bo. Junjska rez vpliva na zmanjšanje bujnosti rasti dreves. V tem času odstranimo bujne poganjke, lahko znižamo vrhove dreves in skrajšamo veje, ki segajo predaleč v medvrstni prostor. Jesenska rez po obiranju plodov, ko je listje še fotosintetsko dejavno, vpliva na zmanjšanje zalog hranil v

koreninah za naslednje leto, zato tudi zmanjšuje bujnost rasti. Cilj je ozka krošnja, s poganjki, ki so z višino drevesa vedno šibkejši, tako da ne senčijo nižje ležečih.

Za kemično redčenje plodičev ekološki pridelovalci lahko uporabijo žveplenoapneno brozgo, lahko pa cvetje redčijo tudi strojno. V vsakem primeru je potrebno predvideti tudi ročno redčenje plodičev.

Uporaba herbicidov je v ekološki pridelavi prepovedana, tla v vrstnem prostoru pa morajo biti čista, nezapleveljena. Uporaba okopalnikov je nujna spomladi pred cvetenjem. V tem obdobju drevo potrebuje veliko dušika, ki ga v ekološki pridelavi ne moremo dodati v obliki hitro delujočih gnojil. Z okopavanjem odstranimo plevele, ki so pri črpanju vode

in hranil konkurenca drevesom in s tem, ko premešamo in prezračimo zemljo, pospešimo mineralizacijo in sproščanje dušika v tleh. Okopavanje je nujno izvesti tudi jeseni po obiranju. Poleg pospeševanja mineralizacije hranil deluje jesenska obdelava tudi zaviralno na razvoj voluharja. Da ne pospešujemo sproščanja dušika v poletnih mesecih, je tekom vegetacijske dobe plevel bolje odstraniti le površinsko.

Tako kot v integrirani tudi v ekološki pridelavi gnojimo na podlagi rezultatov analize tal. Uporabljamo lahko le gnojila, ki imajo dovoljenje za uporabo v ekološki pridelavi. Med njimi ni hitro delujočih gnojil, zato moramo že jeseni načrtovati rok in količino potrebnega gnojila.

Izkušnje zadnjih let so pokazale, da je ekološka pridelava jabolk lahko tudi zelo uspešna, če smo pri izvajanju tehnoloških ukrepov vestni in potrebna opravila izvedemo ob pravem času.

Zaključimo lahko, da ima delovno intenzivna ekološka pridelava sadja v Sloveniji velike razvojne možnosti. Hitrejši razvoj ekološkega sadjarstva je smiseln tudi zaradi hitro naraščajočega povpraševanja potrošnikov po ekološko pridelanem sadju. Zanj so pripravljene plačati tudi razmeroma dobro ceno.

» ALENKA ČAF

KGZS – Zavod Ljubljana

» ANDREJA BRENCIČ

KGZS – Zavod Novo Mesto

Prvi mlekomat z ekološkim mlekom

Družina Nika Medena iz Senožeč je skupaj s KGZS – Zavodom Nova Gorica in Kmetijsko zadrugo Agraria Koper poskrbela, da stoji v Kopru prvi mlekomat, ki v Sloveniji ponuja ekološko mleko.

“Tvoja zdravila naj bodo hrana in tvoja hrana naj bo zdravilo” - spomnimo se besed očeta medicine Hipokrata. Kaj bi drugega lahko bilo mleko, ki prihaja s sončnih pašnikov izpod Vremščice?

Na ekološki kmetiji Meden iz Senožeč, ki je na nadmorski višini 600 metrov, se razen s prirejo kravjega mleka ukvarjajo še s konjerejo, gozdarstvom ter sadjarstvom. Na kmetiji s 85 hektarji zemlje gojijo 50 glav govedu rjave

pasme, od tega je 30 krav molznic. Na kmetiji dela pet članov - poleg gospodarja Nika in njegove žene Irene še tri hčerke. Najstarejša hčerka Anika študira zootehniko in naj bi nadaljevala z ekološko kmetijo, hči Monika študira varnostne vede, najmlajša Nikita pa je v gimnaziji. Kmetija se ponša z ekstra kakovostjo oddanega mleka. “Imamo prvo napravo za sušenje sena v balah na obnovljive vire v Sloveniji. Novo molžišče prehodni tandem 2 x 3 je bilo narejeno že leta 2001, ko smo se odločili za ekološko kmetovanje. Ob prehodu na ekološko kmetovanje je proizvodnja mleka s prejšnjih tisoč litrov dnevno padala na 400 litrov, saj v ekološki reji ob senu, silaži in žitih (brez krmil) daje-

jo krave manj mleka kot v konvencionalni reji z uporabo močnih krmil. Kljub izgubi prihodka zaradi nižje proizvodnje smo se odločili, da bomo nadaljevali z ekološko rejo. Živali, ki živijo bolj povezano z naravo, so umirjene, krmljenje in molža sta enostavnejša, zdravljenje živali postane praktično nepotrebno. Za ekološko rejo smo se odločili zavestno, ker je živalim, naravi in človeku bolj prijazna in trajnostno naravnana,« poudarja Niko Meden. Narejen je še en korak na poti do večje ponudbe domače hrane visoke kakovosti.

» DARJA ZADNIK

KGZS – Zavod Nova Gorica

Novi mlekomat v Kopru je izjemen zato, ker prvi v Sloveniji »ponuja« ekološko mleko.

Z gozdom v leto 2010

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije sta Ljubljančanom delila praznična drevesca. Ciril Smrkolj in Jošt Jakša sta se z mimoidočimi pogovarjala, strokovne službe obeh inštitucij pa so pripravile pisne informacije o sonaravnem gospodarjenju z gozdovi in neškodljivosti sečnje božičnih smrečic.

Predsednik KGZS Ciril Smrkolj in direktor ZGS Jošt Jakša sta Ljubljančane razveselila s podarjenimi prazničnimi drevesci.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) je v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS) dva dni pred božičem meščanom Ljubljane podarila praznična drevesca. Predsednik KGZS **Ciril Smrkolj** ter direktor ZGS **Jošt Jakša** sta nagovorila mimoidoče na Nazarjevi ulici v Ljubljani in s tem dejanjem spodbudila rabo naravnih prazničnih drevesc. Smrečice so bile v gozdu pridobljene na naravi prijazen način. Kot je povedal predsednik KGZS Ciril Smrkolj, bi bilo potrebno v Sloveniji speljati še več takšnih akcij. »Narava potrebuje, da zanjo skrbimo, jo ohranjamo. Kmetje in gozdarji se trudimo, da gospodarimo skrbno, ne onesnažujemo okolja in tako prispevamo tudi k lepoti in ohranjanju našega slovenskega podeželja,« je dejal Ciril Smrkolj.

Poleg mnogih drugih dobrin nam gozd lahko nudi tudi praznična drevesca. Pridobijo jih

lahko lastniki gozdov pri strokovnem redčenju mladega gozda, na zaraščajočih se negozdovih površinah, pod daljnovidni, ki so napeljani skozi gozdove, ali na posebnih nasadih za vzgojo prazničnih drevesc. Pri pridobivanju prazničnih drevesc na takšen način gozd in naše okolje ne utrpita nikakršne škode. Takšno drevesce prepoznamo po plombi v obliki nalepke, ki je bila v letu 2009 modre barve.

Poleg smrečic so mimoidoči obiskovalci priveditve dobili še kratka navodila, kako pravilno ravnati s smrečico: da bo čim dlje dišala in krasila dom, je drevescu potrebno prerezati deblo in ga postaviti v vodo. Ko bo drevesce odslužilo svojemu namenu, ga moramo odložiti v zabojnik za organske odpadke ali zakuriti v domačem štedilniku ali peči.

»IVANA BRATOŽ

Kaj so o akciji menili mimoidoči?

Tatjana Žabkar: »O današnjem dogodku sem slišala v pogovoru na tržnici, zasledila pa sem tudi na televiziji. Zato sem danes prišla sem prav s tem namenom. Vedno imam za praznike naravno smrečico in ne plastične. Običajno jo kupim, letos pa sem jo dobila kar brezplačno. Res pohvalno za organizatorje.«

Marija Butkovič: »Hčerka mi je telefonirala iz službe, ker je izvedela, da Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije delita brezplačne smrečice tule na Nazarjevi ulici. Slišala je po radiu. Pa sem se takoj odpravila, da ne zamudim. Res, odlična akcija organizatorjev. Vsako leto imam svežo smrečico in tudi letos jo bom po praznikih zakurila v peči. To akcijo si bom zagotovo zapomnila in upam, da bo tudi prihodnje leto.«

Ana Marvar: »Danes sem prišla čisto naključno, sicer pa sem za priveditev slišala po radiu. Še več takšnih akcij bi moralo biti in še več smrečic bi morali podeliti. Doma imamo vedno svežo smrečico. Če bom le lahko, bom danes eno odnesla tudi babici. Po praznikih smrečice vedno uporabimo za kompost, deblo pa običajno zakurimo.«

Doroteja Hutter: »S hčerko sem doma pospravljala in se pripravljala na božične praznike, pa je po radiu slišala za to priveditev in sem hitro odšla na avtobus. Sedaj živim v Dravljah, prihajam pa iz Ormoža. Rada se spominjam časov, ko smo smrečico po praznikih vedno zakurili v peči in je tako še dolgo dišalo. Danes žal tega ne morem več, ker živim v stanovanju. Ampak sem zelo vesela smrečice in se mi zdi akcija izjemno pohvalna. Le tako naprej.«

Odškodninska odgovornost (2. del)

V prejšnji številki Zelene dežele smo spoznali dva pogoja, ki sta potrebna za nastanek odškodninske obveznosti. Poudarili smo, da mora biti ravnanje nedopustno, poleg tega pa mora iz tega nedopustnega ravnanja nastati škoda. Tokrat se bomo dotaknili še vprašanja, kdaj povzročitelj škode odgovarja za svoja ravnanja, ter povezave med nedopustnim ravnanjem in škodo.

ODGOVORNOST POVZROČITELJA ŠKODE

Povzročitelj škode mora biti sposoben odgovarjati za svoja neprimerna ravnanja. Sposobnost prevzeti odgovornost za škodo imenujemo deliktna sposobnost.

Fizične osebe so odškodninsko odgovorne le, če so ob dejanju razsodne. To pomeni, da nerazsodne osebe ne odgovarjajo – otroci do sedmega leta starosti in duševni bolniki. Vprašanje glede razsodnosti se pojavi tudi pri prehodno razsodnih (npr. stanje alkoholiziranosti) ter pri otrocih od sedmega do 14. leta starosti (za njih odgovarjajo starši, razen če dokažejo, da je škoda nastala brez njihove krivde). Vsi starejši od 14 let pa za svoja dejanja odgovarjajo, saj pravna pravila domnevajo, da so razsodni.

KRIVDNA ODGOVORNOST

Krivdna odgovornost je podana, če je oškodovalec povzročil škodo namenoma ali iz malomarnosti:

- **naklep** – storilec ve za škodljivo posledico, ki bo nastala z njegovim ravnanjem, vendar kljub temu:
 1. hoče doseči škodljivo posledico – direktni naklep,
 2. privoli v škodljivo posledico – eventualni ali indirektni naklep,
- **malomarnost** je manjša stopnja krivde – presojava jo po abstraktnih merilih – ugotavljamo, kako

Vrste odgovornosti:

- **krivdna odgovornost; odgovorna oseba lahko dokazuje vse okoliščine, da je škoda nastala brez njene krivde; krivda je podana, če oškodovalec povzroči škodo namenoma ali iz malomarnosti,**
- **objektivna odgovornost; je strožja od krivdne – odgovorna oseba odgovarja že zaradi določenega položaja, ki ga zaseda (npr. odgovornost za delavce, odgovornost staršev za otroke); oseba se lahko oprosti krivde samo s sklicevanjem na zakonsko določene razloge (npr. starši ne odgovarjajo za škodo v primeru, da je škoda nastala med tem, ko je bil otrok zaupan drugemu).**

mora ravnati oseba, ki ima bistveno enake lastnosti kot oškodovalec.

OBJEKTIVNA ODGOVORNOST

Obligacijski zakonik pozna tri vrste objektivne odgovornosti:

- **odgovornost za drugega** – odgovornost za duševno bolne, odgovornost staršev in odgovornost drugih za mladoletnika,
- **odgovornost za delavce** – delodajalec odgovarja za škodo, ki jo povzroči delavec pri delu ali v zvezi z delom, razen če dokaže, da je delavec v danih okoliščinah ravnal tako, kot je treba,
- **odgovornost za škodo od nevarne stvari ali nevarne dejavnosti** – šteje se, da škoda izvira iz te stvari oziroma dejavnosti, če se ne dokaže kaj drugega; razlogi

za oprostitev krivde so lahko: višja sila (npr. poplava, vojna, stavka ...), ravnanje tretjega, ravnanje oškodovanca (škoda izvira izključno iz ravnanja oškodovanca) ali privolitev oškodovanca (oškodovanec je prispeval k nastanku škode); razlog mora vedno dokazati tisti, ki se nanj sklicuje.

POVEZAVA MED NEDOPUSTNIM RAVNANJEM IN ŠKODO

Vez med nedopustnim škodnim ravnanjem in posledicami tega dogodka, ki pomeni škodo, imenujemo vzročna zveza. Posameznik odgovarja za svoja aktivna ravnanja, npr. z avtomobilom se zaleti v drugo vozilo, ob sečnji drevo požaga tako, da pade na sosedovo hišo ... Odgovarja pa tudi za pasivnost – če nekdo povzroči nevarno stanje, iz katerega lahko nastane škoda, je za to

tudi odgovoren (npr. po cesti malomarno polije olje, nato se nekdo zaradi tega zaleti). Bistveno je, da obstaja med nekim ravnanjem, aktivnim ali pasivnim, ter škodo neka povezava.

V samem odškodninskem postopku je pomembno, katera izmed strank mora dokazati vzročno zvezo. Ponavadi je oškodovanec tisti, ki mora dokazati nastalo škodo in dejstvo, da škoda izvira iz škodnega ravnanja odgovorne osebe. Obratno pa velja pri objektivni odgovornosti: npr. za škodo, ki jo povzroči nevarna stvar, se domneva, da je nastala iz nevarne stvari, razen če lastnik nevarne stvari dokaže, da nevarna stvar ni bila vzrok škode. V tem primeru mora oškodovanec samo dokazati obstoj škode in obstoj nevarne stvari.

ZA KONEC

Za sam nastanek odškodninske odgovornosti morajo obstajati vse štiri predpostavke: nedopustnost ravnanja, nastanek škode, vzročna zveza med nedopustnim ravnanjem in nastankom škode in odgovornost povzročitelja škode. Ko nastane določena škoda, je tako potrebno preveriti, kdo je krivec za škodo in ali je zanj sploh odgovoren. Iz na videz jasnega primera se lahko izkaže, da povzročitelj za nastalo škodo ne more odgovarjati.

»GAŠPER CERAR

Dobrote slovenskih kmetij 2010

Razpis za sodelovanje na 21. razstavi in ocenjevanju Dobrote slovenskih kmetij, ki bodo na Ptujju od 21. do 24. maja 2010

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijska svetovalna služba, Mestna občina Ptuj in Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj prirejajo 21. razstavo in ocenjevanje kmečkih prehranskih izdelkov Dobrote slovenskih kmetij. Razstava bo od 21. do 24. maja 2010 v Minoritskem samostanu na Ptujju.

Tako kot v preteklih letih bodo tudi letos izdelke ocenjevale strokovne komisije in podeljena bodo priznanja za kakovost. Za izdelke, ki so trikrat zapored dobili najvišje priznanje, bodo podeljeni znaki kakovosti.

Na ocenjevanju lahko sodelujejo kmetice in kmetje z mlečnimi, krušnimi in mesnimi izdelki, domačim oljem, kisom, sokom, žganjem, suhim sadjem, vinom, sadjevcem, marmeladami, kompotom in konzerviranimi vrtninami. Razstavljeni bodo izdelki, ki bodo dobili priznanja. **Razpis in vsi pravilniki o ocenjevanju izdelkov na Dobrotah slovenskih kmetij 2010 so objavljeni na spletnih straneh KGZS in KGZS Zavoda Ptuj: www.kgzs.si; www.kgz-ptuj.si.**

MLEČNI IZDELKI

Za ocenjevanje mlečnih izdelkov pridejo v poštev naslednji izdelki:

- pinjenec, kisló mleko, smetana (kislá sladká, topljena, pregreta), surovo maslo, sveži sir - skuta iz kislega mleka in sirni namazi brez dodatkov ali z dodatki, sladká skuta (izdelana s ci-

**21. razstava in ocenjevanje
Dobrote slovenskih kmetij
Ptuj 2010
21. do 24. maj 2010
V prostorih Minoritskega
samostana na Ptujju**

tronsko kisline, kisom ...), sirarska skuta, laktični sir, kuhani sir - mladi sir, sladki smetanec, kajmak, mehki sir (kot sremski, kriški, belpaese, mladi sir), poltrdi sir (kot gauda, trapist, edamec), trdi sir (kot ementaler, ovčji - paški sir), površinsko zorjeni siri in siri s plesnijo v testu in mohant.

Vzorcu mora biti priloženo dovoljenje za oddajo mleka za javno potrošnje in natančno izpolnjena deklaracija. Za ocenjevanje so potrebne naslednje količine izdelkov: 1 cel kos (izdelka) sira, 1 cel kos masla, 1-krat po 1/2 kg skute ali sirnega namaza, 2 enoti (porciji) mlečno kislega napitka. Po ocenitvi se vračajo le siri, ki so težji od 1 kg.

Za ocenjevanje je potrebno dostaviti izdelke 12. maja 2010 od 7. do 9. ure na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj. Za razstavo je potrebno dostaviti nagrajene izdelke 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptujju.

MESNI IZDELKI

Za ocenjevanje mesnih izdelkov pridejo v poštev naslednji izdelki:

- suhe klobase, suhe salame,

suh želodec, sušena vratina, sušena slanina (mesnata in nemesnata), suhe klobase v zaseki, suho meso (pršut, plečka, šunka), meso iz tünke z zaseko in pečena slanina.

Za ocenjevanje je potrebno dostaviti 15. aprila 2010 na Biotehniško fakulteto, Oddelek za živilstvo, Jamnikarjeva 101, Ljubljana, po en cel izdelek oz. 2 para klobas (4 konci), meso iz tünke mora biti v zaseki. Slanina in meso iz tünke morata biti v celem kosu, neprezrezana (takšen kos, kot je bil pripravljen za obdelavo v tehnološkem postopku, ki pa mora biti dolg najmanj 15 cm). Izdelkom je potrebno priložiti tudi kopijo potrdila o veterinarskem pregledu mesa na trihinelo zaklane živali in natančno izpolnjeno deklaracijo.

Za razstavo je treba nagrajene izdelke dostaviti 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptujju.

KRUŠNI IZDELKI

Za ocenjevanje krušnih izdelkov pridejo v poštev:

- pšenični kruh: pšenični beli kruh (moka TIP 400, 500), pšenični polbeli kruh (moka TIP 850), pšenični črni kruh

(moka TIP 1100), pšenični polnozrnati kruh (najmanj 80 % pšenične polnozrnaté moke ali pšeničnega drobljenca),

- rženi kruh iz različnih tipov ržene moke - najmanj 80 %, pri izdelavi se lahko uporabi samo 20 % pšenične moke, rženi polnozrnati kruh, ki se izdeluje iz rženega drobljenca oz. ržene polnozrnaté moke,
- kruh iz drugih krušnih žit: pirin kruh, soržični kruh, kjer se uporabi najmanj 80 % te moke, le do 20 % je dovoljeno dodati pšenične moke,
- mešani kruh, ki je iz mešanice pšenične, ržene, ječmenove, ovsene, ajdove, koruzne, prosene, sojine ali polnozrnaté moke, drobljenca ali kosmičev. Poimenuje se po vrsti moke: pšenični mešani kruh z najmanj 51 % pšenične moke, rženi mešani kruh z najmanj 51 % ržene moke, koruzni mešani kruh z najmanj 30 % koruzne moke, ajdov mešani kruh z najmanj 30 % ajdove moke, ovseni mešani kruh z najmanj 20 % ovsene moke, ječmenov mešani kruh z najmanj 20 % ječmenove moke, proseni mešani kruh z najmanj 20 % prosene moke, polnozrnati mešani kruh z najmanj 30 % različnih vrst polnozrnaté moke in pirin mešani kruh z najmanj 30 % pirine moke ali pirinih kosmičev. Odstotki

se računajo od skupne količine moke,

- kruh posebnih vrst je kruh s posebnimi lastnostmi, ki so mu dodane posebne surovine: mlečni kruh (50 % vode nadomestimo z mlekom), maščobni kruh (5 % maščob, poimenuje se glede na vrsto maščobe), kruh s semeni (2 % semen), kruh z zelenjavo (2 % suhe zelenjave na moko), kruh z zelišči oziroma z začimbami, ki vsebuje toliko začimb, da ima kruh značilen okus, kruh z zrnji (najmanj 10 % zrn žit ali soje), krompirjev kruh (najmanj 20 % krompirja),

Poleg kruhov pa še:

- sadni kruh z več kot 50 % sadja, sadni kruh z manj kot 50 % sadja, pletenice, potice (zavite) z opisom vrste nadeva, brez sladkornega posipa, kvašeni šarklji, krofi brez nadeva in sladkornega posipa, kvašeni rogljički, buhteljni, janeževi upognjenci, krhki rogljički (nekvašeni), keksi na stroj, krhki flancati in medenjaki (z najmanj 50 % medu od dodanih sladil).

Izdelke za ocenjevanje in za razstavo je potrebno dostaviti v sredo, 19. maja 2010, od 7. do 8. ure na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj.

Pri kvašenih izdelkih je potrebno dostaviti po dva izdelka (dva hlebca, vsak mora tehtati več kot 1 kg, dve štruci, dve potici, dve pletenici, vsaka mora tehtati najmanj 1/2 kg). Drobneža peciva (rogljičkov, keksov, medenega peciva) je potrebno 2-krat po 70 dag (janeževih upognjencev in krhkih flancatov zadostuje 2-krat po 30 dag), krofov 2-krat 6 kosov, buhteljnovo pa cel pekač.

KISI

Za ocenjevanje kisa prideta v poštev jabolčni in vinski kis.

Jabolčni kis mora vsebovati najmanj 50 g/l, vinski kis 60 g/l ocetne kisline. Za oceno je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 po pol litra kisa na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa nagrajene izdelke v primerni embalaži 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

OLJA

Za ocenjevanje olja pridejo v poštev:

- deviško oljčno olje, bučno olje, sončnično olje in orehovo olje.

V deklaraciji je potrebno posebej navesti, ali je olje stiskano toplo ali hladno. Vzorcju olja za oceno je potrebno priložiti kopijo analize, iz katere sta razvidna peroksidno število in kislinska stopnja olja. Za ocenjevanje je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 po pol litra olja na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa nagrajene izdelke v primerni embalaži 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

ŽGANJA

Za ocenjevanje žganja pridejo v poštev:

- naravne žgane pijače iz sadja in naravne žgane pijače iz grozdja.

V poštev pride le čisto žganje brez dodatkov z največ 50 vol. % alkohola. Obvezno je vpisati leto pridelave. Za ocenjevanje je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 najmanj pol litra žganja na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa v primerni embalaži eno steklenico nagrajene vzorca 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

SUHO SADJE

Za ocenjevanje suhega sadja pride v poštev suho sadje z navedbo vrste sadja.

Za ocenjevanje je potrebno dostaviti po 1/2 kg suhega sadja ene vrste (ne mešano) 25. februarja 2010 na KGZS Zavod Ptuj, za razstavo pa najmanj 1/2 kg nagrajene vzorca v primerni embalaži 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

VINO

Za ocenjevanje vina pride v poštev vino s kmetij, ki so tržne pridelovalke vina in so vpisane v register pridelovalcev grozdja in vina. Ob prijavi je potrebno priložiti fotokopijo prijave pridelka, ki ste ga prijavi na upravni enoti, za vina posebne kakovosti pa še fotokopijo zapisnika o kontroli dozorevanja grozdja. Vzorcju vina za oceno je potrebno priložiti kopijo analize, iz katere je razvidna vsebnost alkohola, skupnih kislin in reducirajočega sladkorja. Vino se bo ocenjevalo po 100 točkovnem sistemu.

Vrsta vina:

- bela mirna vina nearomatičnih sort, rose vina, rdeča vina in vina aromatičnih sort.

Za ocenjevanje vina je potrebno dostaviti za posamezni vzorec po tri steklenice vina po 1 liter ali 0,75 l oz. po štiri steklenice, če je vino v manjši embalaži (0,5 l, 0,35 l, 0,25 l) 19. aprila 2010 od 9. do 14. ure na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa steklenico nagrajene vina v primerni embalaži 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

SADJEVEC

Za ocenjevanje pridejo v poštev naslednji sadjevci:

- jabolčni, hruškov, iz jagodičja in iz drugih sadnih vrst.
- Za oceno je potrebno dostavi-**

ti 19. aprila 2010 po 2 steklenici sadjevca na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, za razstavo pa steklenico nagrajene vzorca v primerni embalaži 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

SADNI IN ZELENJAVNI SOKOVI IN NEKTARJI

Za ocenjevanje sadnih in zelenjavni sokov in nektarjev pridejo v poštev:

- sadni sok, grozdni sok, zelenjavni sok, sadni nektar, grozdni nektar in zelenjavni nektar.

Za oceno je potrebno dostaviti do 25. februarja 2010 po 1 liter soka na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa v primerni embalaži eno steklenico 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

MARMELADE

Za ocenjevanje marmelade pridejo v poštev:

- marmelada iz ene vrste sadja, mešana marmelada in džem.

Za oceno je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 po 1 kozarec (najmanj 1/2 l) marmelade ali džema na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa v primerni embalaži en kozarec 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

KOMPOTI

Za ocenjevanje kompotov pridejo v poštev:

- kompoti iz ene vrste sadja.
- Za oceno je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 po 1 liter kompota na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa v primerni embalaži en kozarec 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.**

KONZERVIRANA ZELENJAVA

Za ocenjevanje konzervirane zelenjave pridejo v poštev:

- kumare, paprika, pesa, zelje, repa, oljke, gojene gobe in druga zelenjava (ena vrsta zelenjave).

Za oceno je potrebno dostaviti 25. februarja 2010 po 1 liter shranka na KGZS Zavod Ptuj, Ormoška cesta 28, Ptuj, za razstavo pa v primerni embalaži en kozarec nagrajenega vzorca 19. maja 2010 do 10. ure v Minoritski samostan na Ptuj.

» ORGANIZATOR RAZSTAVE
DOBROTE SLOVENSkih KMETIJ
PTUJ 2010

Kmetice in kmetje, ki želite sodelovati na razstavi, se javite na sedežu lokalne enote kmetijske svetovalne službe, kjer vam bo svetovalka/svetovallec elektronsko izpolnil/a prijavnico za vsak izdelek posebej. S seboj prinesite KMG MID vaše kmetije. Zadnji rok za prijavo je 16. februar 2010 do 12. ure. Prispevek - kotizacija za ocenjevanje znaša skupaj z DDV-jem 20 evrov na izdelek, razen za oljčno olje, za katerega je prispevek 40 evrov in ga vplačate ob prijavi.

Vsak izdelek za ocenjevanje morate opremiti z deklaracijo, iz katere bo razvidno, za kakšen izdelek gre, odstotke posameznih sestavin, vse dodatke, kdaj je bil izdelan in do kdaj je izdelek uporaben. Kmetije, ki svoje izdelke deklarirajo kot ekološke, morajo priložiti fotokopijo veljavnega certifikata.

VZORCI, KI BODO PREREZANI, V PREMAJHNH KOLIČINAH ALI PREPOZNO DOSTAVLJENI, NE BODO OCENJENI!

Organizatorji razstave vabijo kmetice in kmete, ki želijo prodajati svoje izdelke v času razstave na Ptuj, da to sporočijo pristojni svetovalki za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Obveščamo vas tudi, da organizator razstave pripravlja v maju na ljubljanski tržnici prireditve »Podeželje v mestu - Dobrote slovenskih kmetij«, na kateri bodo vsi tisti, ki bodo prijavi vsaj en izdelek v ocenjevanje, imeli možnost predstavitve in prodaje svojih izdelkov.

Vsem tistim, ki bodo sodelovali na razstavi Dobrote slovenskih kmetij in ki tržijo svoje izdelke, bo v katalogu, ki izide ob razstavi, dana možnost objave podrobnejših podatkov o kmetiji. Podrobnejše informacije lahko dobite pri svetovalkah/svetovalcih za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti na vašem območju ali na spletni strani: www.kgz-ptuj.si.

Kviz Mladi in kmetijstvo in likovni natečaj

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Zveza slovenske podeželske mladine razpisujeta državno tekmovanje Kviz Mladi in kmetijstvo in likovni natečaj, tokrat s področja kmetijstva in ustvarjalnosti v likovnem izražanju.

Na tekmovanje v znanju s področja kmetijstva se lahko prijavi tričlanske ekipe mladih članov društev podeželske mladine, ki so včlanjene v ZSPM. Tekmovanje poteka na treh ravneh: lokalni, regionalni in državni. Enajst zmagovalnih ekip regijskih tekmovanj se bo vključno z lanskoletno zmagovalno ekipo pomerilo na državnem tekmovanju, ki bo 10. aprila v Šmihelju nad Mozirjem. Tekmovalci bodo letos pokazali svoje znanje s področja zelenjadarstva (kapsunice in stročnice), slovenskih avtohtonih pasem v živinoreji, varne hrane in delovanje podeželske mladine v evropskem prostoru. Predpisana literatura je

tekmovalcem na voljo v knjižnicah in na kmetijsko-gozdarskih zavodih.

Na likovnem natečaju lahko sodelujejo vsi otroci v starosti od 6 do 15 let. Naslov letošnje teme je Rad pomagam na kmetiji.

Celotni razpis in Pravilnik državnega tekmovanja sta objavljena na spletnih straneh Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (www.kgz.si) in Zveze slovenske podeželske mladine (www.zveza-zspm.si).

Prijavite se in pomagajte oblikovati pestre in zanimive prireditve po vsej Sloveniji.

» ANDREJA KRT STOPAR

Dom Oaza miru

in

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

vas vabita na

duhovno in izobraževalno stanovsko srečanje kmetic in kmetov,

ki bo od 5. do 7. februarja 2010 v domu Oaza Miru na Ljubelju.

Tema: Dejavniki nasledstva na kmetijah.

V soboto bo predaval dr. Boštjan Kerbler, duhovno nas bo spodbujal škof Andrej Glavan, z nami bo tudi Ciril Smrkolj, predsednik KGZS.

Srečanje kmetic in kmetov je v našem domu postalo že tradicija, ki jo želimo skrbno negovati. Veseli smo, da sodelujemo s KGZS in skupaj pripravljamo program.

Prijave in informacije na telefonu št. 041 602 020.

Cenjene bralke, spoštovani bralci!

V tem letu bomo recepte, ki jih objavljamo v Zeleni deželi, zbirali kar pri vas doma. Zato vas vabimo, da pošljete zanimive recepte, ki so značilni za vaš kraj ali celo za vašo kmetijo. Poleg recepta nam napišite še nekaj stavkov o kraju ali kmetiji ter seveda fotografijo pripravljene jedi in ime kuharice ali kuharja. V tej številki objavljamo zanimiv recept iz Bele krajine. Vaše recepte in slike lahko pošljete po elektronski pošti na naslov: zelena.dezela@kgzs.si ali po pošti na naslov: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (za Zeleno deželo), Celovška 135, 1000 Ljubljana.

»TATJANA ČOP
urednica

Tako kuhamo pri nas doma

BELOKRANJSKA BRAVINA S SLADKIM ZELJEM

Jagnečja pečenka iz Bele krajine slovi po celi naši deželi, znajo pa Belokranjci pripraviti tudi izvrstne jedi iz ovčetine. Bravina z zeljem je značilna belokranj-

ska enolončnica, ki zadosti vsem prehranskim potrebam in gurmanškemu užitek. Za naše bralce jo je pripravila Dušanka Pašič. Povedala je, da je jed najboljša, če so sestavine z domačega vrta in jo skuhamo v velikem loncu.

Sestavine za 8 oseb:

1 kg ovčetine
3 korenčki
3 srednje velike čebule
3 stroki česna
1 paradižnik
1 vejica peteršilja
1 glava zelja
5 velikih krompirjev
cel poper in sol po okusu

Priprava:

V lonec damo na koščke narezano meso, seseklano čebulo, na kolobarje narezano korenje, strt česen, na majhne kocke narezan paradižnik ter sesekljan peteršilj in cel poper. Zalijemo s toliko vode, da so sestavine pokrite, in solimo po okusu. Na blagem ognju kuhamo, da se meso zmehča. Očiščeno zeljno glavo narežemo na koščke in blanširamo. Posebej skuhamo olupljen in na kocke narezan krompir in kuhanega odcedi-

mo. Zelje in krompir damo v lonec z mesom. Po potrebi dosolimo in na blagem ognju kuhamo še pol ure.

Ponudimo vroče s svežim domačim kruhom in dobrim domačim belokranjskim vinom.

»MARJANA CVIRN

Jed je skuhal Dušanka Pašič, Štrekljevec 18, Semič.

Sveti Štefan - zavetnik konj

Nekatere prireditve imajo v Sloveniji bogato tradicijo. Mednje sodi tudi blagoslov konj, ki poteka na dan po božiču, 26. decembra, ko goduje sveti Štefan, zavetnik konj. Sveti Štefan je po vsej verjetnosti postal krščanski zavetnik konj in živine nasploh, ker je nadomestil prastaro božanstvo, ki je starim ljudstvom varovalo to, kar je imelo v njihovem življenju velik pomen – konje in ostalo živino. Ljudsko izročilo pripisuje svetemu Štefanu čudežno moč, saj je z znamenjem križa ukrotil divjega konja, da je ta pokleknil predenj.

Nekdaj so kmečki sinovi na dan svetega Štefana še posebej skrbno ocedili svoje konje in

na njih odjezdili k farni cerkvi. Ponekod je bila navada, da so cerkev trikrat objahali, nato pa jim je duhovnik dal blagoslov. Blagoslovil je zbrane konje in sol, ki so jo potem odnesli domov ostali živini.

Da ima blagoslov konj resnično dolgo tradicijo, priča rokopis iz 10. stoletja, nastal pa je v nemškem mestu Trier. O imenitnih slovesnostih ob blagoslovu konj na Slovenskem poroča tudi Valvasor v svoji knjigi Slava vojvodine Kranjske. Niko Kuret v svoji knjigi Praznično leto Slovencev piše, da so konje lastniki za to priložnost še posebej lepo ocedili in jih okrasili ter takšne pripeljali k blagoslovu. Tudi pri teh prireditvah sta bila že od nekdanj prisotna tek-

movalnost in kanček bahaštva.

V Šentjerneju, natančneje v Dolenji Stari vasi, se ta praznik praznuje in ohranja nepretrgoma že več kot stopetdeset let, po nekaterih pripovedovanjih pa še celo dlje. Tudi med drugo svetovno vojno so se najpogumnejši vaški možje in fantje podali s konji do vaške cerkve ter poprosili svetega Štefana za zdravje svojih živali. Konji imajo v Šentjernejski dolini poseben pomen, saj je marsikomu konj pomenil tudi vir preživetja. Blagoslov konj na dan svetega Štefana se ponekod imenuje štefanovo ali štefanje, v Šentjerneju pa ga imenujejo Štefan dan.

Vsako leto se ljubitelji konj zberejo, da bi svoje živali pri-

poročili njihovem zavetniku. Malo je krajev v Sloveniji, kjer se dan po božiču niso spomnili tega starega in lepega običaja. Blagoslov konj naj bi pripomogel k zdravju, rodnosti in blagostanju teh plemenitih živali. Je pa za vse konjarje tudi pogled v leto, ki se izteka, zahvala za vse lepe trenutke, ki so jih preživeli s konji, in hkrati prošnja za vse lepe trenutke, ki so jih preživeli s konji, in njihovimi konji. Živimo v času, ko v pozabo tonejo različni prazniki, šege in navade, ki so jih naši predniki ohranjali skozi stoletja. Zato je vsekakor dobrodošlo, da se stari običaji obujajo tudi v tem tisočletju.

»UROŠ BREGAR

VABIMO

**Zveza kmetič Slovenije,
Društvo kmečkih žena Novo mesto,
Turistično društvo Straža**

in

KGZS – Zavod Novo mesto

vabijo na

državno razstavo pletenic,

ki bo v soboto, 13. februarja, med 15. in 17. uro
in v nedeljo, 14. februarja, med 8. in 16. uro.
Slovesna podelitev priznanj s kulturnim pro-
gramom bo v nedeljo, 14. februarja, ob 14. uri.

Vabimo vas, da tudi vi sodelujete s svojim izdelkom.
Pletenico iz „boljšega testa“ (iz najmanj 0,5 kg moke) bo
ocenila komisija. Pri tem bodo upoštevali zunanji videz,
zahtevnost izdelave, videz ter okus skorje in sredice.
Za sodelovanje se prijavite do petka, 12. februarja, pri
Štefki Vidic (041 385 802) ali Jerci Kržan (040 391 117).

**Društvo kmečkih žena Suha krajina - Žužemberk,
Društvo vinogradnikov Suha krajina,
Društvo čebelarjev Dvor**

in

KGZS – Zavod Novo mesto

vabijo na

14. tradicionalno razstavo suhokranjskih dobrot,

na kateri bodo poleg krušnih izdelkov razstavljeni tudi med
in izdelki iz medu, ročna dela, izdelki domače obrti, izdelki
otrok VVO Žužemberk ter izdelki DPŽ Dobropolje-Struge.

Otvoritev razstave s kulturnim programom
bo v soboto, 6. februarja 2010, ob 10. uri
v dvorani Lovske družine
na Grajskem trgu v Žužemberku.

Ogled razstave s pokušnjo in prodajo vin in drugih dobrot s
kmetij bo možen v soboto med 10. in 18. uro, v nedeljo med
8. in 18. uro ter v ponedeljek med 8. in 17. uro.

SEMENSKI KROMPIR

Solanum tuberosum L.

V PONUDBI VEČ KOT 45 SORT

- Gospodarsko pomembne sorte
- Vse slovenske sorte
- Avtohtone sorte
- Sorte, primerne za biopridelavo
- Novejše sorte

So boljše od standardnih sort (po pridelku,
jedilni kakovosti itd.) in bolj tolerantne na
današnje klimatske pogoje (gomolji ne pokajo,
manj fizioloških napak v gomolju).

Vodilni ponudnik semenskega krompirja v Sloveniji

Več informacij o sortah semenskega krompirja
na www.semenarna.si, pod rubriko KATALOGI.

SEMENARNA Ljubljana, d. d.,
Dolenjska c. 242, Ljubljana, Slovenija T: (01) 475 92 00,
www.semenarna.si

